

STREDNÁ ODBORNÁ ŠKOLA

Komenského 16, 082 71 Lipany

METODICKO - DIDAKTICKÁ PRÍRUČKA

Predmet: Kaderník

Operačný program:	OP Vzdelávanie
Programové obdobie:	2007 – 2013
Prijímateľ:	Stredná odborná škola, Komenského 16, Lipany
Názov projektu:	Modernými metódami vzdelávania k rozvinutej spoločnosti
Kód ITMS projektu:	26110130628
Vypracoval:	Bc. Soňa Janičová

**Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/
Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ**

Úvod

Metodická príručka k predmetu Odborný výcvik odbor kaderník.

Je spracovaná podľa Štátneho vzdelávacieho programu – pre úplné stredné odborné vzdelanie. Obsahuje rady a návody, ako pracovať na vyučovaní v predmete Odborný výcvik. Zjednodušuje náročnú prípravu pre majstra odbornej výchovy, potrebnú na vyučovanie predmetu .

Metodická príručka má cieľové zameranie v odbore kaderník 1-3 ročník

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Príprava v školskom vzdelávacom učebnom odbore kaderník 6456 2 zahŕňa praktickú a teoretickú prípravu. Praktické vyučovanie je usporiadané formou odborného výcviku na pracovisku odbornej výchovy. Teoretické vedomosti a praktické zručnosti získavajú žiaci v odborných predmetoch. Špeciálne odborné predmety spolu s odborným výcvikom tvoria predpoklady pre profesijnú teoreticky aj prakticky zameranú odbornú prípravu na ďalšie povolanie.

Postavenie odborného výcviku v systéme vyučovacích predmetov odborného vzdelávania je formované tým, že odborný výcvik je kľúčovým vyučovacím predmetom na stredných odborných školách, prostredníctvom ktorého sa realizujú ciele ich odbornej prípravy. Je zameraný na osvojenie si odborných znalostí, praktických pracovných zručností a návykov nevyhnutných pri výkone profesie, pre ktoré sa žiak pripravuje. Realizuje sa v súlade s učebnými osnovami predovšetkým tvorivou prácou v poskytovaní kvalitných služieb.

Vyučovací predmet odborný výcvik svojim profilom určuje hlavné rysy budúcej profesionálnej činnosti. Žiaci si v ňom na základe produktívnej a kreatívnej práce pod vedením majstrov odbornej výchovy osvojujú hlavné pracovné zručnosti, návyky a charakteristické práce učebného odboru, pre ktorý sa pripravujú. Odborný výcvik v novodobom období rýchleho prenikania modernej techniky do výroby nemá len charakter nácviku manuálnych pracovných činností, ale je predmetom, v ktorom žiaci využívajú osvojené teoretické vedomosti na úspešné riešenie komplikovaných pracovných úloh. Úzke spojenie teoretických vedomostí poznatkov o technike, technológiách a organizácii práce je charakteristickým rysom vyučovacieho predmetu odborný výcvik. Z procesného hľadiska

typickým znakom odborného výcviku je fakt, že praktická pracovná činnosť žiakov nie je cieľom, ale prostriedkom poznávacieho procesu žiakov.

Predpoklady pre prijatie do učebného odboru je potrebné ukončenie deväť ročnej povinnej školskej dochádzky.

CIELE VYUČOVACIEHO PREDMETU

Cieľom vzdelávacej oblasti je poskytnúť žiakovi schopnosť vedieť využiť a aplikovať základné vedomosti do praxe. Vzdelávacia oblasť rozvíja v žiakovi odborné zručnosti a vedomosti potrebné pre pracovné činnosti v strediskách služieb. Žiak, získa praktické skúsenosti o základných technických a technologických postupoch, ktoré sú dôležité pre vykonávanie zvoleného povolania.

Žiak sa pripravuje na samostatnú prácu s materiálom potrebným na vytvorenie služieb, na vykonávanie výpočtov a kalkulácií použitých materiálov.

Bude vedieť prakticky uplatniť získané manuálne zručnosti naučí sa používať pracovné pomôcky, zariadenia a inventár potrebný k pracovnej činnosti.

Vzdelávacie ciele sú zvolené tak, aby umožnili žiakovi prakticky využívať pravidlá konkrétnej výrobnéj a prevádzkovej praxe, zásady bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

Žiak si prakticky osvojí zásady komunikácie so zákazníkom, zásady prijímania objednávky, inkasovania a vyúčtovania.

1. PREHĽAD VÝCHOVNÝCH A VZDELÁVACÍCH STRATÉGIÍ

a) Komunikatívne a sociálno-interakčné spôsobilosti

- vyjadrovať a zdôvodňovať svoje názory, na každodenný život,
- podať výklad a opis konkrétnej témy, faktu alebo aktivity,
- vyjadrovať sa dôkladne a konkrétne, ale aj stručne a výstižne,
- navrhovať inštrukcie k činnostiam
- osvojovať si informácie a materiály podľa účelu s ohľadom na potreby užívateľa,
- orientovať sa, získavať, chápať a uplatniť rôzne informácie, posúdiť ich význam v osobnom živote a v povolání,
- rozvíjať svoju tvorivosť,
- používať odbornú terminológiu a symboliku,
- vyjadrovať sa a vystupovať v súlade so zásadami kultúry prejavu a správania sa,
- rozlišovať rôzne druhy a techniky práce, vedieť sa orientovať pri práci s náradím a pomôckami
- pochopiť a vyhodnocovať svoju účasť na procese vzdelávania, ktorý zabezpečuje právo voľného pohybu občana, právo študovať a pracovať v podmienkach otvoreného trhu práce,
- oboznámiť sa s motivačnými vzdelávacími programami, ktoré sú zamerané na riešenie úloh a poskytovanie možností pre celoživotné vzdelávania, ktoré modeluje možnosť komunikácie so spoločnosťou.

b) Intrapersonálne a interpersonálne spôsobilosti

- posudzovať reálne svoje fyzické a duševné možnosti, odhadovať následky svojho konania a správania sa v rôznych pozíciách,
- vytvárať, objasňovať a aplikovať hodnotový systém a postoje,
- určovať nedostatky a kvality vo vlastnom učení, pracovných výkonoch a osobnostnom raste,
- stanovovať si ciele a priority podľa svojich osobných schopností, záujmov, pracovnej orientácie a životných podmienok,
- reagovať primerane na hodnotenie svojho vystupovania a spôsobov správania zo strany iných ľudí, prijímať rady a kritiky,

- plniť plán úloh smerujúci k daným cieľom a snažiť sa ich vylepšovať formou využívania sebakontroly, sebaregulácie, sebahodnotenia a vlastného rozhodovania,
- overovať získané poznatky, kriticky posudzovať názory, postoje a správanie druhých,
- zmerať vlastnú činnosť na dodržiavanie osobnej zodpovednosti a dosiahnutie spoločného cieľa v pracovnom kolektíve,
- mať zodpovedný vzťah k svojmu zdraviu, starať sa o svoj fyzický a duševný rozvoj, byť si vedomí dôsledkov nezdravého životného štýlu a závislostí, prijímať a zodpovedne plniť dané úlohy,
- predkladať spolupracovníkom vlastné návrhy na zlepšenie práce, bez zaujatosti
- predkladať spolupracovníkom vlastné návrhy na zlepšenie práce, bez zaujatosti
- prispievať k vytváraniu ústretových medziľudských vzťahov, predchádzať
- osobným konfliktom, nepodliehať predsudkom a stereotypom v prístupe k druhým.

c) Schopnosť tvorivo riešiť problémy

- využívať zrozumiteľné návody na objasňovanie podstaty problému,
- pochopiť zadanie úlohy alebo určiť jadro problému a získať informácie potrebné k riešeniu,
- navrhnúť jednoduchý spôsob riešenia, zdôvodniť ho, vyhodnotiť a overiť správnosť zvoleného postupu a dosiahnutých výsledkov,
- uplatňovať pri riešení problému rôzne jednoduché metódy myslenia a myšlienkových operácií,
- zhodnotiť význam informácií, zhromažďovať a využívať ich pre optimálne riešenie základných pracovných problémových situácií, zvažovať výhody a nevýhody navrhovaných riešení,
- vybrať správny postup na realizáciu riešenia a dodržiavať ho,
- spolupracovať pri riešení problémov s inými ľuďmi.

d) Podnikateľské spôsobilosti

- mať zodpovedný postoj k vlastnej profesijnej budúcnosti a ďalšiemu vzdelávaniu,
- uvedomovať si význam celoživotného učenia a byť pripravený prispôbovať sa k zmeneným pracovným podmienkam,
- využívať k učeniu rôzne informačné zdroje, vrátane skúseností iných a svoje vlastné,

- sledovať a hodnotiť vlastný úspech vo svojom učení, prijímať hodnotenie výsledkov svojho učenia zo strany iných ľudí,
- poznať možnosti ďalšieho vzdelávania, hlavne v odbore prípravy na povolanie,
- mať prehľad o možnostiach uplatnenia na trhu práce v danom odbore,
- cieľavedome a zodpovedne rozhodovať o svojej budúcej profesii a vzdelávacej ceste,
- mať reálnu predstavu o pracovných a iných podmienkach v odbore, o požiadavkách zamestnávateľov na pracovné činnosti a vedieť ich porovnávať so svojimi predstavami a reálnymi predpokladmi,
- interpretovať základné informácie o prieskume trhu, reklame a cieľoch podnikania,
- vedieť získavať a vyhodnocovať informácie o pracovných a vzdelávacích príležitostiach,
- využívať poradenské a sprostredkovateľské služby tak v oblasti sveta práce, ako aj v oblasti vzdelávania,
- primerane komunikovať s potenciálnymi zamestnávateľmi, prezentovať svoj odborný potenciál a svoje odborné ciele,
- vedieť vystihnúť podstatu, realitu, fakty, predvídať dôsledky,
- poznať zásady konštruktívnej kritiky, vedieť zaujať kritické postoje, prijímať kritiku druhých,
- poznať všeobecné práva a povinnosti zamestnávateľov a pracovníkov,
- poznať vlastné chyby a byť schopný sebareflexie,
- identifikovať a riešiť aj sporné problémy (nevyhýbať sa ich riešeniu), robiť aj nepopulárne, ale správne opatrenia a rozhodnutia,
- chápať podstatu a princíp podnikania, mať predstavu o základných právnych, ekonomických, administratívnych, osobnostných a etických aspektoch súkromného podnikania,
- dokázať vyhľadávať a posudzovať podnikateľské príležitosti v súlade s realitou trhového prostredia, svojimi predpokladmi a ďalšími možnosťami.

e) Spôsobilosť využívať informačné technológie

- identifikovať a riešiť aj sporné problémy (nevyhýbať sa ich riešeniu),
- ovládať počítač, poznať jeho základné časti a jednoduchý spôsob jeho obsluhy,

- pracovať s jednoduchými základnými a aplikačnými funkciami programu potrebnými pre výkon povolania,
- ovládať obsluhu periférnych zariadení potrebných pre činnosť používaného programu,
- komunikovať elektronickou poštou, využívať jednoduché prostriedky online a offline komunikácie,
- vyhľadávať jednoduché informačné zdroje a informácie z otvorených zdrojov,
- evidovať, triediť a uchovávať informácie tak, aby ich mohol využívať pri práci,
- chrániť informácie pred znehodnotením alebo zmanipulovaním,
- posudzovať vierohodnosť rôznych informačných zdrojov, kriticky pristupovať k získaným informáciám a byť mediálne gramotný.

f) Spôsobilosť byť demokratickým občanom

- rozumieť podstate sveta a spoločnosti na primeranej úrovni,
- rešpektovať, že telesná, citová, rozumová i vôľová zložka osobnosti sú rovnocenné a vzájomne sa dopĺňajú,
- konať zodpovedne, samostatne a iniciatívne, nielen vo svojom vlastnom záujme, ale aj vo verejnom záujme,
- dodržiavať zákony, rešpektovať práva a osobnosť druhých ľudí, ich kultúrne špecifiká, vystupovať proti neznášanlivosti, xenofóbií a diskriminácií,
- konať v súlade s morálnymi princípmi a zásadami spoločenského správania, prispievať k uplatňovaniu hodnôt demokracie,
- uvedomovať si vlastnú kultúrnu, národnú a osobnostnú identitu, pristupovať s toleranciou k identite druhých,
- rešpektovať rôzne názory na svet,
- chápať význam životného prostredia pre človeka a konať v duchu udržateľného rozvoja,
- uznávať hodnotu života, uvedomovať si zodpovednosť za vlastný život a spoluzodpovednosť pri ochrane života a zdravia iných,
- uznávať tradície a hodnoty svojho národa, chápať jeho minulosť i súčasnosť v európskom a svetovom kontexte,
- podporovať hodnoty miestnej, národnej, európskej a svetovej kultúry a mať k nim vytvorený pozitívny vzťah,

- orientovať sa v problematike nerovnomerného hospodárskeho rozvoja, etnických, rasových a náboženských konfliktov, terorizmu,
- pochopiť pojmy: spravodlivosť, ľudské práva, zodpovednosť a aplikovať ich v globálnom kontexte

2. VŠEOBECNÉ KOMPETENCIE

- rozlišovať spisovný a hovorový jazyk, dialekt a štylovo príznačné javy, vo vlastnom prejave voliť prostriedky adekvátnej komunikačnej situácie,
- v písomnom a hovorenom prejave uplatňovať zásady slovenského pravopisu, používať adekvátnu slovnú zásobu vrátane príslušnej odbornej terminológie,
- orientovať sa v základnej výstavbe textu, prezentovať a obhajovať svoje stanoviská,
- vedieť položiť otázku a správne formulovať odpovede,
- vyjadrovať postoje neutrálne, pozitívne (pochvala) a negatívne (kritika, polemika),
- vyjadrovať sa vecne správne, jasne a zrozumiteľne,
- využívať prírodovedné poznatky a zručnosti v praktickom živote vo všetkých situáciách, ktoré súvisia s prírodovedou,
- logicky uvažovať, analyzovať a riešiť jednoduché prírodovedné problémy,
- pozorovať a skúmať prírodu, robiť experimenty a merania, spracovávať a vyhodnocovať získané údaje,
- porozumieť základným ekologickým súvislostiam a postaveniu človeka v prírode, zdôvodniť nevyhnutnosť udržateľného rozvoja,
- posúdiť chemické látky z hľadiska nebezpečnosti a ich vplyvu na živé organizmy,
- charakterizovať etiku práce,
- využívať vedomosti a spôsobilosti v praktickom živote pri riešení otázok svojho politického a občianskeho rozhodovania, hodnotenia a správania,
- konať zodpovedne a prejavovať občiansku aktivitu, vážiť si demokraciu a slobodu,

3. ODBORNÉ KOMPETENCIE

a) Požadované vedomosti

- ovládať a používať odbornú terminológiu svojho odboru,
- vysvetliť, chemickú a fyzikálnu podstatu procesov
- vysvetliť a ovládať hlavné zásady a technologické postupy v rozsahu príslušného odboru,
- definovať princípy preventívnych opatrení,
- vysvetliť fyzikálne a technické základy zloženia strojov a zariadení používaných v kaderníckych zariadeniach
- rozoznať a charakterizovať bežné druhy materiálu potrebného pri práci,
- popísať a vysvetliť funkciu prístrojov, zariadení, používaných pri práci,
- vysvetliť zásady a princípy organizovania prevádzky a ďalších služieb
- vysvetliť podstatu ekonomického prístupu a konania vo sfére svojho odboru,
- definovať základné ekonomické zákonitosti a zásady podnikania, postupy vedenia jednotlivých dokladov o materiálových a finančných prostriedkoch v podniku a uplatňovať ich pri nákupe surovín, materiálov, v technologických postupoch a pri predaji produktov,
- vysvetliť základné postupy súvisiace so založením súkromnej alebo inej firmy,
- vyjadriť a vedieť použiť základné poznatky z oblasti práva a ich aplikácie v právnych otázkach súvisiacich s podnikaním, s pracovnoprávnymi a občianskoprávnymi vzťahmi,
- vysvetliť postup orientácie sa v schémach, pracovných návodoch, katalógoch a technickej dokumentácii a ich používanie v pracovných činnostiach,
- vysvetliť zásady hygieny práce, bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a ochrany životného prostredia,
- definovať a určiť možné zdroje znečisťovania životného prostredia súvisiace s príslušnou výrobou alebo službou,
- načrtnúť možnosti eliminácie zdrojov znečistenia životného prostredia.

b) Požadované zručnosti

- preukázať schopnosť uplatňovať osvojené vedomosti, so zámerom zabezpečiť kvalitné výsledky, výnosy a úžitkovosť s uplatňovaním princípov ochrany životného prostredia,
- vykonávať preventívne opatrenia,
- vykonávať obsluhu technologických zariadení pre kaderníctvo,
- vykonávať ošetrovanie a údržbu prístrojov, pracovných pomôcok, strojov a zariadení, prípadne opravy v rozsahu odboru štúdia,
- zvoliť najefektívnejší pracovný postup pri vykonávaní pracovných postupov, viesť predpísané záznamy a evidenciu,
- vytvárať organizačné a materiálne podmienky pre prácu v kaderníctve,
- využívať informačné technológie pri riešení odborných úloh,
- postupovať v zmysle zásad bezpečnosti práce a ochrany zdravia pri práci, ochrany životného prostredia,
- postupovať hospodárne pri manipulácii s materiálmi, energiou, strojmi a zariadeniami,
- doceliť (zdokonaľiť) dodržiavanie technologickej a pracovnej disciplíny,
- vykonávať kvalifikovane základné odborné práce, racionálne riešiť jednoduché problémové situácie,
- dodržiavať normy, parametre kvality procesov služieb.

c) Požadované osobnostné predpoklady, vlastnosti a schopnosti

- manuálnou zručnosťou v činnostiach odboru kaderník, adaptabilitou, kreativitou, disponibilitou, spoľahlivosťou, trpezlivosťou, dôslednosťou, presnosťou, schopnosťou spolupracovať, profesionalitou, mobilitou, sebadisciplínou, komunikatívnosťou

4. VÝCHOVNÝ VÝZNAM ODBORNÉHO VÝCVIKU

Ako už bolo povedané, odborný výcvik je súčasťou profesijnej prípravy budúcich odborníkov. Významne sa musí podieľať na plnení všeobecného cieľa výchovy, to znamená výchovy všestranne harmonicky rozvinutej osobnosti. Využíva na to špecifické prostriedky dané charakterom výchovno-vzdelávacieho procesu v predmete odborný výcvik. Skúsenosti ukázali, že najmä fakt, že vyučovací proces v odbornom výcviku je založený na spojení poznávacieho procesu žiakov s produktívnou prácou, vytvára priestor pre formovanie osobnosti mladého človeka vo všetkých zložkách výchovy.

1. Vedecká výchova

V odbornom výcviku zohráva významnú úlohu schopnosť žiakov vedecky odôvodniť zvolený pracovný postup, schopnosť efektívne organizovať prácu a ekonomicky myslieť. Správne organizovaný a riadený vyučovací proces v odbornom výcviku vedie žiakov k samostatnému tvorivému riešeniu výrobných úloh. Žiaci si musia osvojiť taký systém základných odborných návykov, ktorý im umožní úspešne riešiť pracovné úlohy v dynamicky sa meniacich podmienkach modernej výroby. K tomu musí vytvoriť podmienky majster odbornej výchovy vhodnou voľbou produktívnej práce žiakov, výberom zodpovedajúcich organizačných foriem vyučovania a vyučovacích metód.

2. Telesná výchova

Vplyv fyzickej práce na telesný rozvoj človeka je všeobecne známy. Musí však ísť o primeranú a mnohostrannú telesnú činnosť. Charakter výrobnej práce v modernej špecializovanej výrobe však obvykle zaťažuje organizmus len jednostranne. To môže mať nepriaznivý vplyv na harmonický rozvoj mladého človeka. Preto musíme organizovať vyučovací proces v odbornom výcviku tak, aby sme tento nepriaznivý vplyv čo najviac obmedzili. Dosiahneme to bezpodmienečným rešpektovaním zásady primeranosti. Dôležité je správnymi pohybovými aktivitami kompenzovať jednostranné zaťažovanie organizmu v procese pracovnej činnosti. To dosiahneme napr. telovýchovnými chvíľkami v prestávkach, ale hlavne spoluprácou s výchovnými pracovníkmi v rámci výchovy mimo vyučovania, smerujúcou k vhodnému výberu telovýchovných aktivít s ohľadom na charakter pracovnej činnosti v danom učebnom odbore.

3. Estetická výchova

Úlohou estetickej výchovy je naučiť žiakov vnímať a prežívať krásu a do určitej miery vytvárať produkty, ktoré spĺňajú estetické požiadavky. V odbornom výcviku ide o estetické stvárnenie produktov výrobnnej činnosti žiakov. Oboznamujú sa so základnými otázkami priemyslového dizajnu. Ide tu o súlad medzi funkčnosťou a estetičnosťou výrobku. Poslúžia nám k tomu vhodné príklady výrobkov, strojov a zariadení, exkurzie, účasť na výstavách, veľtrhoch a pod. Dôležitá je tiež otázka osobnej upravenosti, čistoty, čistoty pracovného odevu atď. To isté platí aj o estetike pracovného prostredia (poriadok na pracovisku, čistota, výzdoba, farebná úprava). Tu zohráva významnú úlohu organizácia, v ktorej zariadeniach prebieha odborný výcvik. Skutočnosť, že odborný výcvik v mnohých učebných odboroch prebieha priamo v prírode, umožňuje vychovávať žiakov aj k ochrane a tvorbe životného prostredia. K tomu prispieva tiež poznanie vplyvu ekonomickej činnosti človeka na životné prostredie. Žiakov vedieme k aktívnej ochrane a tvorbe životného prostredia, či už ide o bezprostredné okolie, alebo o prírodu ako celok.

4. Pracovná výchova

Charakter vyučovacieho predmetu odborný výcvik podmieňuje, že prioritnou oblasťou výchovného pôsobenia je pracovná výchova.

Je to celoživotné pôsobenie na človeka, ktoré zahŕňa technické vzdelávanie a sebazvdelávanie, spojené s tvorivosťou. Pracovná výchova vyjadruje dve stránky a to- *pracovnú morálku*, ktorá je súhrnom postojov a vzťahov individua k systematickej činnosti, vyjadruje aj vôľové, emocionálne, charakterové činitele, motiváciu a sociálne potreby a *pracovnú kvalifikáciu*, ktorá je súhrnom schopností a záujmov, vedomostí, zručností a návykov, ktoré podmieňujú človeka vykonávať istú prácu.

Je zrejmé, že ide o širokú paletu morálnych vlastností a postojov osobnosti, ktoré predstavujú vzťah k práci ako ľudskej povinnosti, ako k tvorkyni hmotných a duchovných hodnôt. Vzťah k práci a k jej výsledkom môžeme stručne a bez nároku na úplnosť vyjadriť nasledovnými vlastnosťami:

- pocit potreby svojou poctivou prácou v rámci svojich schopností prispievať k rozvoju spoločnosti;
- dodržiavanie pracovnej a technologickej disciplíny;
- ochota prijímať, tvorivo a iniciatívne plniť pracovné úlohy;

- korektný vzťah k pracovnému kolektívu a pocit zodpovednosti za výsledky jeho práce;
- šetrný vzťah k zvereným prostriedkom.

Pri výchove k vzťahu k práci má významnú úlohu majster odbornej výchovy. Svojím osobným príkladom, správnou organizáciou a riadením výchovno-vzdelávacieho procesu v odbornom výcviku môže bezprostredne a nenásilne formovať túto dôležitú zložku výchovy. Spojenie produktívnej práce s vyučovaním vytvára bohaté možnosti pre plnenie pracovnej výchovy v odbornom výcviku.

5. Mravná výchova

Efektom výchovného pôsobenia vo všetkých zložkách výchovy je mravný a charakterový profil jednotlivca. Predstavuje jeho názory a postoje, konanie, jeho vzťah k ľuďom a k spoločnosti. Hlavným činiteľom mravnej výchovy vo vyučovacom predmete odborný výcvik je samotný jeho proces. Dôležitú úlohu tu zohráva majster odbornej výchovy, jeho osobný príklad a postoje. Cez aktívnu činnosť pri osvojovaní si poznatkov, zručností a návykov formuje mravné vedomie a presvedčenie žiakov. Dôležité je, aby sme žiakov viedli k uplatňovaniu mravných noriem v ich konaní. Ide najmä o tieto vlastnosti: dobrý vzťah ku kolektívu, ochota pomáhať, vytrvalosť, cieľavedomosť, zdravé primerané sebavedomie, schopnosť objektívne hodnotiť vlastné schopnosti a výsledky svojej práce a práce iných, správny vzťah k zvereným prostriedkom, uvedomelá disciplína, humanizmus a iné. Pri výchovnej práci je majstrovi odbornej výchovy významným pomocníkom kolektív žiakov.

Je jasné, že výchovné pôsobenie v jednotlivých zložkách sa navzájom dopĺňa a prelína. Nemôžeme chápať jednotlivé zložky izolovane. Avšak charakter vyučovacieho predmetu a jeho obsah dáva možnosti pre účinnejšie formovanie práve niektorých zo zložiek výchovy. Účinnosť a efektívnosť výchovného pôsobenia je funkciou pedagogického majstrovstva každého majstra odbornej výchovy. Jeho prvoradou podmienkou je primerané, obsahu a charakteru výchovno-vzdelávacieho procesu zodpovedajúce stanovenie výchovno-vzdelávacieho cieľa na každú vyučovaciu jednotku.

5. POSTUP PRI OSVOJOVANÍ PRACOVNÝCH ZRUČNOSTÍ A NÁVYKOV

Formovanie pracovnej činnosti v psycho- fyzickej rovine si môžeme predstaviť nasledovne: vysvetlenie a ukážka osvojovanej činnosti (zvuková a vizuálna informácia), prechod cez zmyslové orgány (sluch a zrak) do mozgového centra, utvorenie subjektívneho obrazu danej činnosti (predstav). Podľa obrazu činnosti v predstavách vznik odstredivých impulzov, ktoré sa po motorických nervoch dostávajú do svalov a aktivujú ich. Vzbudené svaly uvádzajú do pohybu pracovné orgány, výsledok pohybu žiak prijíma prostredníctvom zmyslov (predovšetkým zrakom a vnútrosvalovou citlivosťou - kinestéziou) a porovnáva ho s obrazom pracovnej činnosti, určuje veľkosť a charakter odchýlok a odstraňuje ich. Mechanizmus formovania pracovnej činnosti takto predstavuje uzavretý reflexný okruh.

V procese formovania pracovných zručností a návykov zohrávajú významnú úlohu tak majster odbornej výchovy, ako aj žiaci. Majster odbornej výchovy je organizátorom vyučovacieho procesu, zabezpečuje dostatok vhodných informácií pre žiakov, riadi a reguluje ich učebnú činnosť, kontroluje jej priebeh, hodnotí výsledky a vykonáva opatrenia na odstránenie nedostatkov. Žiaci sú aktívnym subjektom, na základe uvedomelej psychickej i fyzickej poznávacej činnosti si osvojujú pod vedením majstra odbornej výchovy požadované pracovné zručnosti a návyky.

V procese nácviku pracovných zručností a návykov musí majster odbornej výchovy zdokonaľovať u žiakov najmä:

- a) konštruktívne zručnosti a návyky uplatňujúce sa v prvej etape výrobného procesu umožňujúce učiacemu sa predstaviť si výrobok, vyjadriť svoju predstavu slovami, náčrtom, zhotovením modelu a pod.;
- b) rozvíjať a upevňovať organizačno-technologické zručnosti a návyky prejavujúce sa v činnosti zameranej na výber pracovných nástrojov, v určení metód a organizácie práce v súlade s cieľom práce;
- c) operačné zručnosti a návyky uplatňujúce sa pri výbere najekonomickejších spôsobov vykonávania určitej činnosti (technologických postupov);
- d) kvalifikačné zručnosti a návyky uplatňujúce sa pri posudzovaní a hodnotení výrobného postupu a výsledkov činnosti človeka, v porovnávaní výrobku s výkresom, modelom a pod.;
- e) koordinačné zručnosti a návyky prejavujúce sa najmä v zdokonaľovaní tempa a postupu svojej pracovnej činnosti a v jej koordinácii s pracovnou činnosťou iných spolupracovníkov.

6. OBSAH VYUČOVACIEHO PREDMETU ODBORNÝ VÝCVIK

Medzi najdôležitejšie úlohy didaktiky patrí výber obsahu výučby. Vychádzame pritom z cieľov a úloh, ktoré staviame pred výchovno-vzdelávací systém prípravy odborníkov v príslušnom odbore.

Obsahom vzdelávania v stredných odborných školách rozumieme systém technologických, organizačných, ekonomických, všeobecno-vzdelávacích a polytechnických vedomostí, počiatočných zručností, návykov a typických prác daného odboru. Ich osvojenie zaisťuje pracovníkovi potrebný stupeň kvalifikácie, kultivovanosť správania, a pripravuje mladých ľudí na úspešnú tvorivú, aktívnu účasť v spoločenskom živote.

Vplyvom vedecko-technického rozvoja a informatizácie sa neustále mení a zdokonaľuje technika, technológie i organizácia práce vo výrobe a zväčšuje sa rozsah vedeckých poznatkov, ktoré sú základom odbornej prípravy. Preto je potrebné neustále udržiavať kontakt obsahu výučby so stavom vedy a techniky v danom odbore a obsah výučby aktuálne inovovať.

Pri výbere obsahu je potrebné poznať náplň odboru, stupeň všeobecnovzdelávacích, základných a odborných poznatkov, ktoré pracovník nevyhnutne potrebuje pre úspešné zvládnutie odboru. To je obsiahnuté v kvalifikačných charakteristikách jednotlivých odborov. Podrobné kvalifikačné charakteristiky (obsahové a výkonové štandardy), zostavené na základe starostlivého aktuálneho i perspektívneho rozboru odborov, slúžia nielen ako východisko pri určovaní obsahu vzdelávania, ale aj k profesionálnej orientácii mládeže.

Obsah odborného výcviku je veľmi dôležitou súčasťou obsahu odbornej prípravy odborníkov. Jeho správnym stanovením sú vytvorené základné predpoklady na to, aby si žiaci v procese odborného výcviku osvojili:

1. zručnosti a návyky potrebné pre výkon daného povolania;
2. typické práce daného odboru a základné pracovné skúsenosti.

7. DIDAKTICKÉ ZÁSADY V ODBORNOM VÝCVIKU

Vzdelávací proces, musí spĺňať okrem technicko-technologických požiadaviek v celom rozsahu aj požiadavky vyplývajúce z najnovších poznatkov pedagogickej vedy. Východiskové tézy, ktoré určujú priebeh vyučovania a učenia v súlade s cieľmi výchovy a zákonitostami vyučovacieho procesu dotýkajúce sa práce učiteľa i žiakov, sú didaktické zásady.

Vzhľadom k tomu, že systém didaktických (vyučovacích) zásad nie je v didaktike pevne určený, budeme vychádzať zo systému, ktorý je v slovenskej pedagogike najčastejšie používaný. Vzhľadom na obmedzený rozsah učebného textu nebudeme uvádzať podstatu jednotlivých didaktických zásad (obsahuje to všeobecná didaktika), ale zameriame sa na spôsoby ich uplatňovania vo vyučovacom procese v odbornom výcviku.

Zásada uvedomenosti a aktivity

V odbornom výcviku je dôležité organizovať poznávací proces žiakov tak, aby si aj manuálne zručnosti a návyky osvojovali na základe pochopenia podstaty pracovnej činnosti. Poznatky žiakov musia vytvárať ucelené sústavy a nie izolované prvky. Len tak poslúžia ako základ pre úspešné riešenie rôznych výrobných úloh v neustále sa meniacich podmienkach modernej výroby. Neoddeliteľným znakom uvedomeného osvojovania si zručností a návykov je aktivita učiaceho sa subjektu.

Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že osvojovanie si pohybových operácií už svojim charakterom podmieňuje aktivitu žiakov. Je to však len aktivita vonkajšia, prejavujúca sa vo fyzickom pohybe. Pre učenie je však nevyhnutne potrebná aj aktivita poznávacej rozumovej činnosti. Na túto často vo vyučovaní odborného výcviku zabúdame.

Uplatnenie zásady uvedomenosti a aktivity v odbornom výcviku dosiahneme správnou organizáciou vyučovacieho procesu na základe produktívnej práce, oboznámením žiakov s cieľom a úlohami vyučovania i s významom výrobku, na ktorom pracujú, čo predstavuje silný motivačný činiteľ. Dôležitá je vhodná voľba produktívnej práce v súlade s obsahom vyučovania. Cieľom a úlohám, ako aj obsahu vyučovania, musia zodpovedať aj vyučovacie metódy. V odbornom výcviku vzhľadom na požiadavku uvedomenosti a aktivity preferujeme vyučovacie metódy, ktoré vo vyučovacom procese tohto predmetu vytvárajú priestor pre samostatnú tvorivú prácu žiakov, pričom prácu nechápeme len ako proces vytvárania materiálnych hodnôt, ale hlavne ako prostriedok pre formovanie spôsobilosti žiakov úspešne

vykonávať pracovnú činnosť. Takéto sú najmä metóda samostatnej praktickej práce žiakov a problémové vyučovanie.

Zásada primeranosti

Uplatnenie tejto vyučovacej zásady je primárne podmienené správnym výberom učiva a jeho usporiadaním v učebných osnovách. To však neznamená, že vyberáme učivo, ktoré žiaci bez problémov zvládnu. Naopak, pre osvojenie si poznatkov, zručností a návykov musia žiaci vynaložiť úsilie primerané stupňu ich duševného a telesného vývinu. Od majstra odbornej výchovy si to vyžaduje poznať schopnosti každého žiaka a tieto na základe individuálneho prístupu cieľavedome rozvíjať.

Majster odbornej výchovy uplatňuje zásadu primeranosti pri výbere obsahu učiva a tomu zodpovedajúcich metód a prostriedkov jeho sprostredkovania. Veľmi dôležitý je výber vhodných produktívnych prác žiakov a správna organizácia i metodika samostatnej učebnej činnosti v procese výroby.

Porušenie tejto zásady má v odbornom výcviku za následok nedostatočné osvojenie si zručností a návykov, stratu záujmu o učenie, zvýšenie nebezpečenstva úrazu.

Zásada systematickosti

Podobne ako zásada primeranosti, aj zásada systematickosti je rešpektovaná už pri zostavovaní učiva do premysleného systému v učebných osnovách.

Majster odbornej výchovy musí organizovať a riadiť vyučovací proces tak, aby si žiaci osvojovali najskôr jednoduché základné pracovné zručnosti a návyky. Pritom neustále dbá o využívanie teoretických poznatkov žiakov pri osvojovaní si praktickej výrobnnej činnosti. Tým sa vytvára ucelený dynamický systém teoretických a praktických poznatkov, ktorý sú žiaci schopní využívať pri osvojovaní si ďalšieho učiva a hlavne pri riešení nových pracovných úloh. Až po dôkladnom osvojení základných zručností a návykov pristupujeme k osvojovaniu nových, prípadne zložitejších. Dôkladné zvládnutie učiva je nevyhnutným predpokladom úspešného osvojenia si ďalšieho.

V odbornom výcviku je často problémom dosiahnuť súlad medzi technologickým postupom výroby a „technologiou učenia“. Preto je v mnohých prípadoch nutné prispôbiť obvyklý technologický postup didaktickým požiadavkám. To sa potom odrazí vo voľbe vhodnej produktívnej práce žiakov.

Zásadu systematickosti musí majster uplatňovať ako vo svojej funkcii organizátora vyučovacieho procesu a zdroja informácií, tak aj v učebnej činnosti žiakov.

Zásada názornosti

Skutočnosť, že vyučovací proces v odbornom výcviku prebieha na základe produktívnej práce žiakov, pričom títo pracujú na reálnych výrobných zariadeniach so skutočným výrobným materiálom, v niektorých prípadoch aj priamo v prevádzke, môže vyvolať zdanie, že názornosť je jeho prirodzeným znakom. To vedie mnohých majstrov odbornej výchovy k tomu, že sa dostatočne nezamýšľajú nad uplatnením zásady názornosti vo vyučovacom procese odborného výcviku.

Samotná možnosť pozorovať objekty a javy reálneho sveta ešte nepredstavuje názornosť v zmysle didaktickej zásady. Tá požaduje, aby sa zmyslové vnímanie subjektu správne odrazilo v jeho vedomí a stalo sa tak jedným zo zdrojov vytvárania predstáv, pojmov, súdov, úsudkov a zovšeobecnení. Úlohou majstra odbornej výchovy je organizovať pozorovanie (zmyslové vnímanie) žiakov a spracovávanie názorne prezentovaných informácií, ako aj spôsob sprostredkovávania týchto informácií žiakom. Úlohou odborného výcviku je osvojenie si výrobných postupov a materiálnych prostriedkov používaných vo výrobe. Majster odbornej výchovy demonštruje žiakom spôsob vykonávania pracovných operácií, používané nástroje, meradlá, stroje a zariadenia, ako aj výrobný materiál. Okrem toho na zvýšenie názornosti môže vo vyučovacom procese použiť rôzne názorné učebné pomôcky v spojení s vhodnou didaktickou technikou (premietanie statického alebo dynamického obrazu, schémy, modely atď.).

Zásada trvácnosti

Jednou z požiadaviek na prácu odborného pracovníka je schopnosť využívať osvojené si poznatky, zručnosti a návyky pri úspešnom riešení výrobných úloh v neustále sa meniacich podmienkach modernej výroby. To je podmienené trvalým osvojením si poznatkov na základe ich hlbokého a dôkladného pochopenia a zaradenia do sústavy teoretických a praktických pracovných zručností a návykov.

Didaktické zásady nefungujú vo vyučovacom procese izolovane, ale vždy vo vzájomnej súvislosti. Uplatnenie jednej zásady podmieňuje dôsledné uplatňovanie ostatných a naopak. Každý majster odbornej výchovy musí vo vyučovacom procese rešpektovať všetky didaktické

zásady. Len ich správne uplatňovanie vytvára podmienky pre úspešné splnenie výchovno-vzdelávacích cieľov vyučovacieho procesu v odbornom výcviku.

8. VYUČOVACIE METÓDY V ODBORNOM VÝCVIKU

Vyučovacia metóda je spôsob pedagogickej práce učiteľa a jemu zverených žiakov, ktorý v súlade so zákonitosťami vyučovacieho procesu s požiadavkami didaktických zásad, cieľavedome smeruje k splneniu výchovno-vzdelávacích cieľov odborného výcviku.

Rôzne vyučovacie metódy, ktoré majster odbornej výchovy vo vyučovacom procese používa, nevystupujú nikdy izolovane, ale vo vzájomnej súčinnosti s inými vyučovacími metódami a metodickými postupmi. Pod pojmom metodický postup budeme rozumieť rôzne varianty používané pri realizácii určitej vyučovacej metódy.

Do značnej miery je správnym výberom vyučovacích metód ovplyvnený konečný efekt vyučovacieho procesu. Ich výber a použitie je ovplyvnené najmä:

- obsahom učiva,
- výchovno-vzdelávacím cieľom,
- typom vyučovacej jednotky a etapou vyučovacieho procesu,
- materiálno-technickým vybavením,
- stupňom intelektuálnej i fyzickej vyspelosti žiakov,
- osobnými vlastnosťami majstra odbornej výchovy.

9. VYUČOVACIE METÓDY

Aby vyučovacie metódy v odbornom výcviku účinne napomáhali pri plnení úloh v príprave absolventov, schopných vykonávať odborné činnosti, musia spĺňať určité požiadavky dané charakterom vyučovacieho procesu.

Slovné metódy

Vysvetľovanie (výklad) sa uplatňuje pri objasňovaní podstaty pracovných úkonov, operácií, postupov, pri dopĺňaní, alebo upresňovaní teoretických poznatkov žiakov. Ide v podstate o sprostredkovanie nových informácií.

Opis sa obvykle viaže na určitú činnosť, alebo predmet. Býva neoddeliteľnou súčasťou predvádzania.

Rozhovor používame ako vyučovaciu metódu vtedy, keď predpokladáme, vzhľadom na charakter problematiky, že žiaci môžu na základe svojich teoretických poznatkov a životných skúseností v spolupráci s majstrom objasniť študované otázky. Rozhovor je tiež vhodný pri zisťovaní úrovne poznatkov žiakov, napr. pred úvodnou inštrukciou a pod.

Práca s odbornou literatúrou. Sem zaraďujeme prácu s učebnicami a inou odbornou literatúrou. Z hľadiska odborného výcviku je veľmi dôležité, aby sa žiaci naučili pracovať s výrobnou dokumentáciou (technologické postupy, technické výkresy, dielenské tabuľky, normy atď.).

Názorné metódy

Predvádzanie. Úspešná učebná činnosť žiakov závisí do značnej miery na vytvorení presného obrazu pracovných úkonov. K tomu slúži predvádzanie pracovných činností a druhov prác, predvádzanie nástrojov, strojov a zariadení, materiálov používaných pri výrobe. Demonštrujeme skutočné predmety, alebo názorné učebné pomôcky (diafilmy, filmy, modely a pod.). Mimoriadny význam má ukážka pracovných činností vykonaná majstrom odbornej výchovy.

Pozorovanie. Pre vytvorenie jasných predstáv o pracovných úkonoch je zvlášť dôležité, aby žiaci cieľavedome sledovali činnosť majstra odbornej výchovy, keď im predvádza pracovný postoj, držanie nástroja, jednotlivé úkony, operácie, druhy prác, kontrolu výrobného postupu a pod. Majster odbornej výchovy musí organizovať a riadiť pozorovanie žiakov. Z psychologického hľadiska tu musí ísť o zámerné pozorovanie.

Praktické metódy

Úspešné výsledky vo vyučovacom procese v odbornom výcviku do značnej miery závisia na racionálnom využití praktických metód. Tieto sú založené na viac alebo menej samostatnom vykonávaní učebných úloh výrobného charakteru. Praktické práce žiakov vo vyučovacom procese v odbornom výcviku sa v podstate vyskytujú v dvoch základných podobách:

Cvičenie. Ide tu o nácvik jednotlivých prvkov úkonov, spájanie úkonov do operácií a nácvik typických druhov prác, plnenie učebných a výrobných prác.

Produktívna práca. V jej procese si žiaci osvojujú schopnosť využívať nadobudnuté poznatky, praktické pracovné zručnosti a návyky pri riešení konkrétnych výrobných úloh. Dôraz kladieme na samostatnosť a tvorivosť žiakov a na zdokonaľovanie pracovného majstrovstva často už v bežných prevádzkových podmienkach.

10. KONTROLA A HODNOTENIE VYUČOVACIEHO PROCESU V ODBORNOM VÝCVIKU

Aby mohol majster odbornej výchovy úspešne organizovať, riadiť a regulovať vyučovací proces v odbornom výcviku, musí o jeho priebehu a výsledkoch získavať určité informácie. K tomu mu slúžia metódy kontroly a hodnotenia.

V procese prípravy žiakov na budúcu profesiu sa zameriavame hlavne na nasledovné kritériá:

1. ***spôsob osvojovania si poznatkov, zručností a návykov*** v odbornom výcviku, konečnú úroveň pripravenosti žiakov v jednotlivých témach, súborných prácach a zložitých pracovných činnostiach. To predpokladá hodnotiť nielen poznatky, zručnosti a návyky samotné, ale aj schopnosť žiaka tvorivo ich využívať pri plnení výrobných úloh. Významným ukazovateľom je aj samostatnosť a iniciatíva žiakov, ochota plniť zadané úlohy, dodržiavanie pracovnej a technologickej disciplíny, dodržiavanie zásad bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.
2. ***kvalita práce*** má rovnaký význam na začiatku ako aj na konci učebnej doby. Pri hodnotení výrobku sa v nej odráža presnosť, funkčnosť, celkový vzhľad, ako aj ostatné požiadavky dané výrobnou dokumentáciou;
3. ***čas potrebný na vyhotovenie výrobku*** (plnenie výkonových noriem) nadobúda na význame ku koncu prípravného obdobia a v období odborného rozvoja. Na začiatku osvojovania si zručností a návykov ide skôr o kvalitu práce a správne osvojenie si pracovných operácií. Časový faktor plní funkciu orientačnú, no nie je rozhodujúci pre hodnotenie výsledkov.

V záverečnom období odbornej prípravy sú ukazovatele kvality a plnenie výkonových noriem rozhodujúce.

V hodnotení žiakov v odbornom výcviku využívame najrozmanitejšie formy, ústnym skúšaním počínajúc, cez grafické skúšky až po praktické skúšky spojené s hodnotením výrobkov. Samozrejme, že ťažisko spočíva v praktických skúškach. Z hľadiska časového zaradenia skúšania do vyučovacieho procesu kladieme najväčší dôraz na priebežné hodnotenie v priebehu učebného dňa, po prebratí jednotlivých tém a tematických celkov. Tieto hodnotenia môžeme operatívne využiť pre reguláciu priebehu vyučovacieho procesu. Majú veľký význam pre majstra odbornej výchovy, aj pre žiakov.

Ak vyjadrujeme výsledky hodnotenia klasifikačným stupňom (známkou), hovoríme o **klasifikácii**. Zásady takehoto hodnotenia sú upravené klasifikačným poriadkom.

Hodnotenie a klasifikácia sú súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu. Ich cieľom je vyjadriť príslušným klasifikačným stupňom vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré si žiaci osvojili. Objektívnym hodnotením sa zvyšuje záujem žiakov o dopĺňovanie a upevňovanie získaných vedomostí. Klasifikácia prospechu musí tiež prispieť k formovaniu morálneho profilu, preto je pri nej potrebné prihliadnuť aj na ich prístup k výchovno-vzdelávaciemu procesu, na ich aktivitu a na to, či sa rozvíja ich schopnosť samostatne myslieť, alebo či vedia získané vedomosti, zručnosti a návyky uplatňovať len mechanicky. Klasifikácia prospechu má vzbudzovať kladný vzťah žiakov k vyučovaniu a zvolenému odboru.

Pri hodnotení prospechu vychádza vyučujúci z výsledkov skúšania a z ďalších poznatkov o žiakovi. Pri skúšaní postupuje najmä podľa týchto zásad:

1. obsah a rozsah ústnych, písomných a praktických skúšok a spôsob skúšania musí zodpovedať prebratému učivu určenému učebnými osnovami;
2. ústne a iné skúšanie sa zaraďuje do vyučovacích dní sústavne počas celého klasifikačného obdobia;
3. písomné skúšanie, ak ho predpisujú učebné osnovy, treba rozvrhnúť rovnomerne na celý školský rok.

Prospech žiaka sa posudzuje podľa týchto hľadísk:

1. stupeň osvojenia a istoty, s ktorou žiak ovláda učivo;
2. schopnosť samostatne logicky myslieť, osvojenie si metód myslenia charakteristických pre príslušný odbor;
3. schopnosť aplikácie získaných vedomostí a zručností pri riešení nových úloh;
4. samostatnosť, aktivita a iniciatívnosť pri riešení úloh, sústavnosť a svedomitosť v práci;
5. úroveň vyjadrovania.

Cieľom citovaných metodických pokynov sa výchovno-vzdelávacie výsledky na odbornom výcviku, klasifikujú podľa kritérií.

Stupňom 1 (výborný) sa žiak klasifikuje ak sústavne prejavuje kladný vzťah k práci, k pracovnému kolektívu a k praktickým činnostiam. Pohotovo, samostatne a tvorivo využíva

získané teoretické poznatky pri praktickej činnosti. Ovláda zručnosti, spôsobilosti ktoré požadujú výkonové štandardy, obsahové štandardy, učebné osnovy pre praktickú prípravu. Praktické činnosti vykonáva pohotovo, samostatne uplatňuje získané zručnosti a návyky. Bezpečne ovláda postupy a spôsoby práce, dopúšťa sa len menších chýb, výsledky jeho práce sú bez závažných nedostatkov. Účelne si organizuje vlastnú prácu, udržuje pracovisko v poriadku. Vedome dodržiava predpisy o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a ochrane pred požiarom a aktívne sa stará o životné prostredie. Hospodárne využíva suroviny, materiál a energiu. Vzorne obsluhuje a udržuje výrobné alebo laboratórne pomôcky, nástroje, náradie a meradlá. Aktívne prekonáva vyskytujúce sa prekážky.

Stupňom 2 (chváľitebný) sa žiak klasifikuje, ak prejavuje kladný vzťah k práci, k pracovnému kolektívu a k praktickým činnostiam. Samostatne, ale menej tvorivo a s menšou istotou využíva získané teoretické poznatky pri praktickej činnosti. Praktické činnosti vykonáva samostatne, v postupoch a spôsoboch práce sa nevyskytujú podstatné chyby. Výsledky jeho práce majú drobné nedostatky. Účelne si organizuje vlastnú prácu, pracovisko udržuje v poriadku. Vedome dodržiava predpisy o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a ochrane pred požiarom a stará sa o životné prostredie. Pri hospodárnom využívaní surovín, materiálu a energie robí malé chyby. Výrobné alebo laboratórne zariadenia obsluhuje a udržuje s drobnými nedostatkami. Prekážky v práci prekonáva s občasnou pomocou.

Stupňom 3 (dobrý) sa žiak klasifikuje, ak prejavuje vzťah k práci, k pracovnému kolektívu a k praktickým činnostiam s menšími výkyvmi. S pomocou učiteľa uplatňuje získané teoretické poznatky pri praktickej činnosti. V praktickej činnosti sa dopúšťa chýb a pri postupoch a spôsoboch práce potrebuje občasnú pomoc učiteľa. Výsledky práce majú nedostatky. Vlastnú prácu organizuje menej účelne, udržuje pracovisko v poriadku. Dodržiava predpisy o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a v malej miere prispieva k tvorbe a ochrane životného prostredia. Na podnety učiteľa je schopný hospodárne využívať suroviny, materiály a energiu. Pri obsluhu a údržbe výrobných zariadení a pomôcok ho musí častejšie podnecovať učiteľ. Prekážky v práci prekonáva s častou pomocou učiteľa.

Stupňom 4 (dostatočný) sa žiak klasifikuje, ak pracuje bez záujmu a vzťahu k práci, k praktickým činnostiam a k pracovnému kolektívu. Získané teoretické poznatky vie pri

praktickej činnosti využiť len za sústavnej pomoci učiteľa. V praktických činnostiach zručnostiach a návykoch sa dopúšťa väčších chýb. Pri voľbe postupov a spôsobov práce sústavne potrebuje pomoc učiteľa. Vo výsledkoch práce má závažné nedostatky. Prácu vie organizovať za sústavnej pomoci učiteľa, menej dbá na poriadok pracoviska, dodržiavanie predpisov o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a ochrane pred požiarom a taktiež o životné prostredie. Porušuje zásady hospodárnosti využívania surovín, materiálu a energie. V obsluhu a údržbe výrobných a laboratórnych zariadení a pomôcok, prístrojov, nástrojov, náradia a meradiel sa dopúšťa závažných nedostatkov. Prekážky v práci prekonáva len s pomocou učiteľa.

Stupňom 5 (nedostatočný) sa žiak klasifikuje, ak neprejavuje záujem o prácu a jeho vzťah k praktickým činnostiam a k pracovnému kolektívu nie je na potrebnej úrovni. Nevie ani s pomocou učiteľa uplatniť získané teoretické poznatky pri praktickej činnosti. V praktických činnostiach, zručnostiach a návykoch má neakceptovateľné nedostatky. Pracovný postup nezvládne ani s pomocou učiteľa. Výsledky jeho práce sú nedokončené, neúplné, nepresné, nedosahujú ani dolnú hranicu predpísaných ukazovateľov. Prácu na pracovisku si nevie organizovať, nedbá na poriadok na pracovisku. Neovláda predpisy o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a ochrane pred požiarom a nedbá o životné prostredie. Nevyužíva hospodárne suroviny, materiál a energiu. V obsluhu a údržbe výrobných alebo laboratórnych zariadení a pomôcok, prístrojov, náradia a meradiel má vážne nedostatky.

V záujme skvalitnenia výchovno-vzdelávacej práce a zvýšenia záujmu žiakov o zvolené štúdium si musí každý pedagogický pracovník uvedomiť, že pri určovaní klasifikačného stupňa sa majú výsledky práce žiaka posudzovať objektívne, nesmie podliehať žiadnemu vplyvu subjektívnemu ani vonkajšiemu.

11. ORGANIZAČNÉ FORMY VYUČOVANIA V ODBORNOM VÝCVIKU

V literatúre zaoberajúcej sa didaktikou odborného výcviku sa pod pojmom *Organizácia odborného výcviku* všeobecne rozumie plánovité usporiadanie didaktických, personálnych a materiálnych prvkov výchovno-vzdelávacieho procesu, v rámci ktorého je možné také vzájomné ovplyvňovanie jednotlivých prvkov vyučovacieho procesu, ale aj medzi nimi a prvkami iných procesov (napr. pracovného procesu), že sa v príprave na povolanie dosiahne splnenie cieľov odborného výcviku stanovených učebnými osnovami.

Najdôležitejšími činiteľmi vo výchovno-vzdelávacom procese sú majstri odbornej výchovy, žiaci a ďalší výchovní pracovníci, ktorí sa podieľajú na odbornom výcviku (napr. inštruktori, vedúci pracovných kolektívov, kde sú žiaci zaradení), ciele a úlohy, ktoré majú majstri odbornej výchovy a žiaci plniť, obsah výučby stanovený učebnými osnovami. Ďalšími prvkami sú pracovné prostriedky a pracovné predmety, ktoré sú potrebné pre výučbu, ako aj priestory, v ktorých sa výchovno-vzdelávací proces realizuje.

Relatívne stabilné štruktúry, v ktorých pôsobia pedagogickí, resp. iní výchovní pracovníci a žiaci, ktoré sú vyučujúcim a učiacim sa vopred dané ako podmienky výchovy a vzdelávania, alebo ktoré si musia sami vytvoriť označujeme pojmom ***organizačné formy vyučovania v odbornom výcviku***.

Pre klasifikáciu organizačných foriem vyučovania v odbornom výcviku zatiaľ nie sú stanovené jednotné kritériá. My si rozdelíme organizačné formy na základe ich posúdenia z nasledujúcich hľadísk:

1. hľadisko kooperatívnych vzťahov medzi majstrom odbornej výchovy a žiakmi a medzi žiakmi navzájom;
2. hľadisko vzťahu žiakov a miesta, na ktorom sa odborný výcvik uskutočňuje;
3. hľadisko času, v ktorom prebieha odborný výcvik;
4. hľadisko prioritných didaktických funkcií, ktoré majú v príslušnej etape odborného výcviku plniť.

Organizačné formy vyučovania v odbornom výcviku z hľadiska kooperatívnych vzťahov

Pri organizovaní vyučovacieho procesu v odbornom výcviku môžu byť rôzne alternatívy vzájomných vzťahov medzi vyučujúcim (majstrom odbornej výchovy) a žiakmi a tiež medzi žiakmi navzájom. Sú závislé predovšetkým od cieľa a obsahu odborného výcviku, od charakteru učebného odboru, od obdobia odborného výcviku, ale aj od existujúcich podmienok výučby.

Na základe výsledkov pedagogickej teórie a praxe vo vyučovaní odborného výcviku sa ustálili dve základné formy odborného výcviku:

- **skupinová forma odborného výcviku**
- **individuálna forma odborného výcviku.**

1. Skupinový výcvik

Skupinová forma odborného výcviku sa vyznačuje tým, že učebná skupina sa zúčastňuje na vyučovacom procese pod bezprostredným vedením majstra odbornej výchovy. Majster odbornej výchovy tu plánuje, organizuje, kontroluje, riadi a reguluje poznávací proces žiakov. Obvykle sa táto forma odborného výcviku používa v učňovských dielňach, laboratóriách alebo v podobných učňovských zariadeniach.

V závislosti od cieľa a obsahu učiva, charakteru učebného odboru a od podmienok výučby, vyskytuje sa skupinová forma odborného výcviku v dvoch variantoch:

a) **frontálny výcvik** - celá učebná skupina sa zúčastňuje práce na rovnakej výcvikovej úlohe.

V tomto prípade môže majster odbornej výchovy jednoduchšie a lepšie viesť a kontrolovať zverených žiakov;

b) **výcvik v družstvách** - žiaci učebnej skupiny sú rozdelení do niekoľkých pracovných družstiev, ktoré pracujú na rôznych výcvikových úlohách. Príprava vyučovacieho procesu, ako aj sledovanie žiakov je v tomto prípade obtiažnejšia pre majstra odbornej výchovy vzhľadom na rôznorodosť povahy práce v učebnej skupine.

Skupinová forma odborného výcviku je v súčasnej dobe najrozšírenejšou organizačnou formou. V prevažnej väčšine učebných odborov prináša dobré výsledky vo výchovno-vzdelávacej práci. To však neznamená, že je vždy a za každých okolností optimálnou formou odborného výcviku. Sú učebné odbory, alebo didaktické situácie, kedy skupinovú formu odborného výcviku nemôžeme využívať. Opodstatnenosť organizovania odborného výcviku skupinovú formou je podmienená splnením nasledovných predpokladov:

- pre určitý učebný odbor sa pripravuje primeraný počet žiakov v jednej strednej odbornej škole;
- sú vytvorené potrebné materiálno-technické podmienky (vhodné učňovské dielne, dostatok strojov, nástrojov, pomôcok);
- je zabezpečený dostatok vhodnej produktívnej (cvičnej) práce pre učebnú skupinu;

- sú k dispozícii odborne a pedagogicky pripravení výchovní pracovníci.

Splnenie týchto predpokladov vytvára podmienky pre využitie výhod skupinovej formy odborného výcviku. Ide najmä o tieto pozitívne stránky:

1. je dodržaná zásada jednotného výchovného pôsobenia, zásada vedenia žiakov k tímovej spolupráci;
2. sú vytvorené vhodné podmienky pre využitie účinných pedagogických postupov, moderných vyučovacích prostriedkov, pokrokových technologických postupov, nových výrobných zariadení a materiálov, ktoré môžu byť sústredené v učňovských dielňach spĺňajúcich nielen technicko-technologické požiadavky, ale aj požiadavky pedagogicko-psychologické;
3. je možné lepšie zosúladiť vyučovanie v odbornom výcviku s vyučovaním v odborných predmetoch;
4. je zaručené správne vedenie všetkých žiakov v učebnej skupine kvalifikovaným, odborne aj pedagogicky pripraveným majstrom odbornej výchovy;
5. v priebehu odborného výcviku sa dá rozvíjať súťaženie žiakov a žiaci môžu porovnávať svoje pracovné výsledky navzájom.

2. Individuálny výcvik

Individuálna forma odborného výcviku je najstaršou formou prípravy budúcich odborníkov. Jej podstata spočíva v tom, že každý žiak je pridelený ku kvalifikovanému pracovníkovi - inštruktorovi. Inštruktori sú poverení pracovníci majúci požadované odborné, charakterové vlastnosti, ktorí sa samostatne starajú o praktickú prípravu žiakov. Dôležitý je výber inštruktorov, aby títo splnili úlohy vyplývajúce zo zodpovednosti za dobrú odbornú, ale aj morálnu výchovu žiakov.

Individuálnu formu odborného výcviku využívame hlavne, ak sa príprava odborníkov realizuje za nasledovných podmienok:

- nie je dostatočný počet žiakov pripravujúcich sa pre daný učebný odbor;
- špecifický charakter odborného výcviku v príslušnom učebnom odbore nedovoľuje, či už z technických, alebo bezpečnostných dôvodov využitie skupinovej formy odborného výcviku;
- nie sú vytvorené materiálne a technické podmienky pre skupinovú formu odborného výcviku;

- uplatnenie individuálnej formy odborného výcviku je podmienené charakterom didaktickej situácie.

Individuálna forma odborného výcviku je podstatne jednoduchšia ako skupinová forma, nácvik je bezprostredne zviazaný s výrobou alebo prevádzkou. Nevyžaduje si špeciálne učebné dielne, čím je aj finančne menej náročný. V individuálnej forme odborného výcviku sú však ešte mnohé otázky, ktoré si vyžadujú riešenie. Ide najmä o organizáciu individuálneho odborného výcviku, striedanie žiakov na pracovisku, výber kvalifikovaných inštruktorov a ich školenie.

Pre dobré organizačné zabezpečenie odborného výcviku je potrebné, aby činnosť inštruktorov bola systematicky a cieľavedome riadená povereným pracovníkom zodpovedným za individuálnu formu odborného výcviku. Individuálna forma odborného výcviku sa uplatňuje v období prevádzkového výcviku žiakov na záver učebnej doby. Pre jej organizáciu a riadenie platia príslušné pokyny MŠ SR.

Uvedené základné formy odborného výcviku môžeme účelne kombinovať a modifikovať, tak ako si to vyžaduje charakter výchovno-vzdelávacej práce, obsah a ciele vyučovacieho procesu.

12. VYUČOVACÍ DEŇ

Najfrekvencovanejším typom vyučovacieho dňa, z ktorého sú odvodené aj ďalšie dva typy, je **základný typ vyučovacieho dňa**. Jeho štruktúra zodpovedá skutočnosti, že v priebehu tohto vyučovacieho dňa sa realizujú všetky uvedené didaktické funkcie. Má nasledujúce etapy:

1. Organizácia vyučovacieho dňa

V tejto časti vyučovacieho dňa sa realizujú najmä vonkajšie podmienky vyučovacieho procesu (organizácia učebnej skupiny, kontrola prítomnosti a materiálno-technické zabezpečenie vyučovacieho procesu, upravenosť žiakov a vykonanie úvodných administratívnych prác). Trvá asi 5 - 15 minút.

2. Príprava žiakov na aktívne osvojovanie učiva

V tejto etape sa realizuje didaktická funkcia *príprava žiakov na prácu s novým učivom* a didaktická funkcia *didaktická orientácia na cieľ*. Majster odbornej výchovy tu získava informácie o predchádzajúcej pripravenosti žiakov na osvojovanie si nového učiva, oboznamuje ich s cieľom vyučovacieho dňa a motivuje ich pre aktívne úsilie splniť stanovený výchovno-vzdelávací cieľ.

3. Oboznamovanie žiakov s novým učivom

V tejto etape sa realizuje didaktická funkcia *oboznamovanie žiakov s novým učivom*. V odbornom výcviku ide väčšinou o teoretické vedomosti aj o praktické pracovné zručnosti a návyky. V tejto etape sa musí dosiahnuť u žiakov vytvorenie systému pojmov príslušných k danej téme, vytvorenie jasných a úplných predstáv o charaktere manuálnych, výrobných činností, ktoré si žiaci majú osvojovať. Ťažisko pedagogickej práce majstra odbornej výchovy tu spočíva v optimálnom sprostredkovaní informácií žiakom. Nejde tu však len o výber obsahu informácií, ale aj o spôsob ich prezentácie v súlade s vyučovacími zásadami. Nemenej významná je však úloha majstra odbornej výchovy dosiahnuť aktívne a uvedomelé prijímanie a spracovanie informácií žiakmi. Splnenie tejto úlohy si vyžaduje výber adekvátnych vyučovacích metód a prostriedkov vyučovania. Z vyučovacích metód je to v prvom rade vysvetľovanie, predvádzanie a pozorovanie, ale aj rozhovor alebo experiment žiakov. V niektorej pedagogickej literatúre sa táto časť vyučovacieho dňa označuje ako *úvodná inštrukcia*.

V základnom type vyučovacieho dňa by čas trvania druhej a tretej etapy nemal presahovať 60 - 90 minút. Záleží to na rozsahu a najmä zložitosti nových informácií.

4. Osvojovanie a upevňovanie učiva

V tejto etape sa realizuje didaktická funkcia *počiatočné osvojovanie učiva* a didaktická funkcia *práca s prebraným učivom a získanými skúsenosťami - upevňovanie a prehľbovanie učiva*. Osvojovanie a upevňovanie učiva prebieha v procese cvičnej alebo produktívnej práce žiakov. Úlohou majstra odbornej výchovy je organizovať, riadiť, kontrolovať a regulovať učebnú činnosť žiakov. Dôležitým predpokladom úspešného osvojovania učiva je premyslená voľba učebných úloh a pracovných námetov pre žiakov. Pri osvojovaní a upevňovaní učiva sa najvýraznejšie uplatňujú praktické metódy - cvičenie a produktívna práca žiakov.

Mimoriadny význam má kontrolná a regulačná činnosť majstra odbornej výchovy v procese počiatočného osvojovania učiva. Musí dbať na to, aby si žiaci osvojovali správne pracovné zručnosti a návyky a aby zavčas postrehol prípadné chyby a pomáhal žiakom pri ich odstraňovaní. To si vyžaduje individuálny prístup k jednotlivým žiakom. V prípade potreby zaraďuje priebežnú individuálnu alebo skupinovú inštruktaž.

V etape osvojovania a upevňovania učiva spočíva ťažisko vyučovacieho procesu v učebnom dni základného typu. Z časového hľadiska predstavuje táto etapa najrozsiahlejšiu časť vyučovacieho dňa.

5. Kontrola a hodnotenie

Didaktická funkcia *kontrola a hodnotenie* prebieha v celom vyučovacom dni. Priebežná kontrola a hodnotenie je základným predpokladom riadiacej práce majstra odbornej výchovy. Ak hovoríme o kontrole a hodnotení v závere učebného dňa, máme na mysli záverečné hodnotenie, ktoré má majstrovi odbornej výchovy, ale aj žiakom ukázať, do akej miery boli splnené ciele a úlohy vyučovacieho dňa. Hodnotenie tu neplní len funkciu diagnostickú, ale aj funkciu stimulačnú a aktivizujúcu a funkciu výchovnú. Výsledky hodnotenia sú potom podkladom pre ďalšiu pedagogickú prácu majstra odbornej výchovy so žiakmi.

6. Záver vyučovacieho dňa

V závere vyučovacieho dňa organizujeme upratovanie pracoviska, ošetrovanie nástrojov, strojov a zariadenia pracoviska. Majster odbornej výchovy zhodnotí priebeh vyučovacieho dňa, oboznámi žiakov s úlohami nasledujúceho vyučovacieho dňa, poprípade zadá domácu úlohu žiakom.

Vo vyučovacom procese v odbornom výcviku sa často stretávame s vyučovacími dňami, kde je hlavnou didaktickou funkciou osvojovanie, upevňovanie a prehĺbovanie učiva. V takomto učebnom dni si žiaci osvojujú nové učivo, alebo využívajú už osvojené poznatky, zručnosti a návyky pri samostatnom tvorivom riešení zadaných pracovných úloh. V tomto prípade ide o ***nácvikový typ vyučovacieho dňa***.

Nácvikový typ vyučovacieho dňa má nasledovnú štruktúru:

1. organizácia vyučovacieho dňa;
2. príprava žiakov na aktívne osvojovanie učiva;
3. osvojovanie a upevňovanie učiva;
4. kontrola a hodnotenie;
5. záver vyučovacieho dňa.

Ťažisko vyučovacieho procesu spočíva v pracovnej činnosti žiakov, prostredníctvom ktorej si žiaci osvojujú, upevňujú a prehľbujú svoje vedomosti, zručnosti a pracovné návyky a nadobúdajú základné pracovné skúsenosti typické pre daný učebný odbor. Hlavnou úlohou majstra odbornej výchovy je tu organizovať, riadiť a regulovať poznávací proces žiakov. Náplň činnosti majstra odbornej výchovy a žiakov v jednotlivých etapách vyučovacieho dňa je analogická, ako pri vyučovacom dni základného typu.

Špeciálnou modifikáciou vyučovacieho dňa tohto typu je vyučovací deň zameraný na súborné práce, prípadne na kontrolné práce.

Inštruktážny typ vyučovacieho dňa sa využíva v prípadoch, ak si nové informácie svojim obsahom a náročnosťou vyžadujú, aby sme im venovali čas stanovený na celý učebný deň. Ťažisko takéhoto typu učebného dňa je v oboznamovaní žiakov s novým učivom. Úlohou majstra odbornej výchovy je nielen sprostredkovať žiakom potrebné informácie, ale pri dodržaní všetkých didaktických zásad dosiahnuť, aby žiaci informácie správne spracovali a na ich základe si vytvorili jasné a úplné predstavy o činnosti, ktorú si majú osvojiť a aby si tieto informácie zapamätali.

Inštruktážny typ vyučovacieho dňa sa v odbornom výcviku vyskytuje pomerne zriedkavo. Má nasledovnú štruktúru:

1. organizácia vyučovacieho dňa;
2. príprava žiakov na aktívne osvojovanie učiva;
3. oboznamovanie žiakov s novým učivom;

4. kontrola a hodnotenie;
5. záver vyučovacieho dňa.

Uvedené rozdelenie vyučovacích dní do troch základných typov je odvodené od ich určenia na plnenie prioritných didaktických funkcií. V didaktikách odborného výcviku sa stretávame aj s inými klasifikáciami.

Každý typ vyučovacej jednotky vyžaduje príslušný pomer medzi rôznymi druhmi inštruktáží (metodika a doba inštruktáže), rôzny pomer učebných a výrobných úloh, ktoré plnia žiaci. Okrem toho každý typ vyučovacieho dňa si vyžaduje použitie iných didaktických prostriedkov a vyučovacích metód.

13. PEDAGOGICKÁ ČINNOSŤ MAJSTRA ODBORNEJ VÝCHOVY

Zložitosť pedagogickej činnosti vo vyučovacom procese odborného výcviku vyplýva zo zvláštnosti tohto vyučovacieho predmetu (pozri kapitolu 1) a z jeho postavenia v systéme prípravy budúcich odborníkov. Doterajšie skúsenosti získané pri príprave žiakov na ich budúcu odbornosť ukazujú, že úroveň odbornej prípravy je významne podmienená správnym chápaním postavenia a funkcie praktického vyučovania a jeho realizáciou vo výchovno-vzdelávacom procese. Potvrďuje sa, že odborný výcvik tvorí ako základnú, tak aj integrujúcu súčasť prípravy odborníka. Vyučovanie v odbornom výcviku svojim bezprostredným spojením s praktickou činnosťou, funkčným vymedzením a začlenením do didaktického systému vytvára najlepšie podmienky pre formovanie a rozvoj kľúčových kompetencií žiakov. Výsledky vyučovacieho procesu rozhodujúcim spôsobom ovplyvňuje kvalita pedagogickej činnosti majstra odbornej výchovy.

Pri štúdiu pedagogickej činnosti majstra odbornej výchovy dochádzame k záveru, že v jej štruktúre objektívne existujú štyri najstálejšie kompetencie, ktorými musí majster odbornej výchovy disponovať, ak má dosiahnuť pedagogické majstrovstvo. Ide o nasledovné kompetencie:

Konštruktívna kompetencia je spojená s konštruovaním obsahu informácií, ktoré majú byť žiakom sprostredkované a žiakmi osvojené v priebehu učebnej činnosti. Zahrňuje činnosť majstra odbornej výchovy zameranú na plánovanie:

1. obsahu a skladby informácií, ktoré je potrebné žiakom sprostredkovať;
1. činností žiakov, zameraných na osvojenie týchto informácií;
2. jeho vlastnej činnosti a správania sa vo vyučovacej jednotke odborného výcviku.

Nejde tu len o učivo, ale o všetky informácie, s ktorými bude majster odbornej výchovy manipulovať.

Organizačná kompetencia súvisí s vytváraním organizačných foriem vyučovania, so zapojením žiakov do rôznych druhov činností a s takým spôsobom ich riadenia, aby boli čo najlepšie realizované ciele pedagogického procesu. Zahrňuje organizáciu:

1. informácii v priebehu ich vysvetľovania;
2. podmienok, v ktorých sa realizuje pedagogický proces;
3. činnosti žiakov, ktorí si majú informácie osvojiť;

4. vlastnej činnosti a správania.

Interpersonálna kompetencia pedagogickej činnosti je oblasť poznávania a hľadania zákonitostí, ktoré sú základom riadenia pedagogického procesu. Zahŕňa vedomosti, zručnosti a návyky v oblasti nadväzovania správnych vzťahov:

1. so žiakmi a s ich rodičmi;
2. s vedením učilišťa;
3. so spolupracovníkmi.

Gnozeologická kompetencia znamená štúdium:

1. objektu vlastnej činnosti (žiacov);
2. obsahu, prostriedkov, foriem a metód výchovy a vzdelávania, pomocou ktorých sa táto činnosť realizuje;
3. kladov a nedostatkov vlastnej osoby a činnosti v záujme jej vedomého zdokonaľovania.

14. OSOBNOSŤ MAJSTRA ODBORNEJ VÝCHOVY

Ako každý pedagogický pracovník, musí byť majster odbornej výchovy odborne fundovaný vo vlastnom odbore a musí sa dostatočne orientovať v príbuzných odboroch a ich disciplínach. Musí mať primerané všeobecné vzdelanie so širokým rozhľadom v oblasti vedy, techniky a kultúry. Kvalifikačné predpoklady pre vykonávanie funkcie majstra odbornej výchovy upravuje Vyhláška MŠ SR č.437/2009, ktorou sa ustanovujú kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky pre jednotlivé kategórie pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov zo dňa 20. októbra 2009 v časti XI.

Okrem toho je dôležité spoločenské vystupovanie majstra odbornej výchovy, osobný prejav a estetické požiadavky na seba aj na iných. Musí mať potrebné pedagogické kompetencie, ktoré vyúsťujú v tvorivú pedagogickú činnosť. Tiež musí mať poznatky z organizácie a riadenia zvereného mu kolektívu. Z charakterových vlastností pedagogického pracovníka zdôrazňujeme pedagogický takt, pravdivosť a úprimnosť, spravodlivosť, dôslednosť, rozvahu a sebaovládanie. Musí mať správny vzťah ku kolektívu, ktorý mu umožňuje dobrú spoluprácu s ostatnými pedagogickými pracovníkmi a so žiakmi. Dôležitou vlastnosťou každého pedagogického pracovníka je kladný vzťah k mládeži a k zvolenému povolaniu, z čoho potom pramení túžba po nových poznatkoch a zdokonaľovaní sa vo svojom odbore.

Majster odbornej výchovy musí mať ešte ďalšie špecifické vlastnosti, ktoré vyplývajú z postavenia vyučovacieho predmetu odborný výcvik (a teda aj majstra odbornej výchovy) v procese odbornej prípravy.

Predovšetkým sú to kvalifikačné požiadavky stanovené príslušnými predpismi. Na úspešné splnenie náročných výchovno-vzdelávacích úloh v súčasnej etape rozvoja vedy a techniky už nestačí len požiadavka vyučenia v odbore, dostatočná prax v prevádzke a z toho vyplývajúca znalosť pracovných činností, ktoré si majú žiaci osvojiť. Žiadúce je aj hlbšie teoretické odborné vzdelanie nadobudnuté štúdiom na strednej škole a základné pedagogicko-psychologické vzdelanie nadobudnuté absolvovaním bakalárskeho štúdia.

Majster odbornej výchovy pôsobí na žiakov najmä v rámci pracovného procesu. Toto pôsobenie je veľmi účinné. Prevádzkové skúsenosti majstra odbornej výchovy sa odrážajú v jeho správaní a vyjadrovaní a sú obyčajne bezprostrednejšie, ako správanie a vyjadrovanie učiteľa. Majster odbornej výchovy môže svojimi postojmi podstatne ovplyvniť aj vzťah žiakov k teoretickým predmetom, vzťah k produktívnej práci, ku zvolenému povolaniu,

postoje žiakov k dodržiavaniu pravidiel ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci, k tvorbe a ochrane životného prostredia všeobecne a špeciálne k pracovnému prostrediu.

Majster odbornej výchovy musí sám byť nositeľom hodnôt a vlastností, ktoré má u žiakov formovať.

Na rozdiel od učiteľov plnia majstri odbornej výchovy nielen výchovno-vzdelávacie úlohy, ale aj úlohy prevádzkové, majúce často značný ekonomický význam. Práve prostredníctvom nich môže vhodne pôsobiť pri presadzovaní nových prístupov k výrobe, k šetreniu materiálmi, energiou, k zavádzaniu nových progresívnych technológií a pokrokových technických riešení.

Výchovno-vzdelávacie úlohy musia však byť vždy určujúce. Od majstra odbornej výchovy očakávame odbornú vyspelosť tak v oblasti teoretických vedomostí, ako aj v oblasti praktických pracovných zručností, organizačné schopnosti, pozitívne morálne vlastnosti a vzťah k mladým ľuďom. Majster odbornej výchovy, ktorý spĺňa tieto požiadavky má vytvorené základné predpoklady pre úspešné plnenie svojej pedagogickej funkcie. Stáva sa organizátorom i realizátorom poznávacieho procesu žiakov a je pre nich vzorom.

Riadiaca funkcia majstra odbornej výchovy vo vyučovacom procese odborného výcviku

Rozhodujúcim článkom v systéme riadenia vyučovacieho procesu v odbornom výcviku, od ktorého v značnej miere závisia výsledky vo výchove a vzdelávaní žiakov, je majster odbornej výchovy. Aby jeho riadiaca činnosť umožňovala podstatne zdokonaľiť, lepšie organizovať a zintenzívniť vyučovací proces, musí využívať najnovšie poznatky pedagogickej vedy, ale aj základné poznatky vedy o všeobecných princípoch riadenia.

Pedagogika bola vždy spojená s riadením, pretože pri riešení štyroch základných otázok výchovy - Prečo učiť?; Čo učiť?; Ako učiť a vychovávať?; Ako sa učí a vychováva žiak?, určovala štruktúru procesu riadenia (cieľavedomého utvárania objektu výchovy a vzdelávania).

Vyučovací proces v odbornom výcviku patrí k zložitým dynamickým systémom. Jeho najvýznamnejším rysom je zložitosť štruktúry, početnosť vzťahov vo vnútri systému a z toho plynúca nejednoznačnosť výberu spôsobov a prostriedkov pedagogického pôsobenia.

Vedecko-technický pokrok, ktorý podstatne zmenil všetky oblasti materiálnej výroby a spoločenského života, ovplyvnil aj prípravu odborníkov. Objavilo sa mnoho nových spôsobov, prostriedkov, metodických postupov a organizačných foriem pedagogického

pôsobenia. Zvlášť intenzívny rozvoj zaznamenali najmä prostriedky sprostredkovávania informácií vzťahujúcich sa k obsahu vzdelávania. Napríklad filmy, programové učebné texty, názorné učebné pomôcky, trenažéry a pod. Vo vyučovacom procese je však veľmi dôležité nielen sprostredkovávanie informácií, ale aj sledovanie toho, ako žiak s informáciami pracuje a ako ich pretvára na vedomosti, zručnosti a návyky. To je podmienené dôkladnou a operatívne fungujúcou spätnou väzbou. Táto nám má pomôcť odhaliť nedostatky vyučovacieho procesu a súčasne odhaliť možnosti a cesty, ako tieto nedostatky prekonať.

Pre riešenie uvedených problémov využívame poznatky teórie regulovania a riadenia vyučovacieho procesu. Ide tu o úlohu predvídať nedostatky a prekážky spočívajúce v samotnom učive, ale aj v žiakovi, pripraviť príslušné postupné opatrenia na ich vylúčenie, alebo aspoň obmedzenie a tieto opatrenia realizovať a postupovať pritom podľa zvolených vyučovacích metód. To je vlastne riadiaci proces.

Pri vyučovaní sa musí učiteľ prispôbovať danej situácii, z prípadu na prípad vopred stanovený chod operatívne zmeniť - nastupuje proces regulácie.

Vonkajšia spätná väzba, založená na pozorovaní pracovnej činnosti žiakov majstrom odbornej výchovy pri odbornom výcviku, je málo operatívna, pretože majster nemôže sledovať súčasne prácu všetkých žiakov v skupine. Spätná väzba je účinnejšia, ak používame vo vyučovaní trenažérové zariadenia a programové učebné úlohy. Účinnosť riadenia vyučovacieho procesu môžeme zvýšiť využitím vonkajšej spätnej väzby (kontrola) a tiež vnútornej spätnej väzby (sebakontrola žiakov).

Kontrola ako funkcia riadenia učebnej práce žiakov umožňuje majstrovi odbornej výchovy získať potrebné informácie o tom, či si žiaci správne osvojujú vedomosti a utvárajú odborné zručnosti a návyky (vrátane zručností sebakontroly) a podľa toho riadiť ich cvičnú výrobnú činnosť.

Obsah kontroly je daný učebnými osnovami príslušného učebného odboru. Zložitosť učebno-výrobnej činnosti žiakov si vyžaduje, aby majster odbornej výchovy volil rôzne spôsoby kontroly. V zásade môže ísť o kontrolu slovnú, vizuálnu, grafickú, alebo inštrumentálno-technickú. Rôznorodosť spôsobov získavania informácií za pomoci rôznych analyzátorov rozširuje možnosť pozorovania a tým majstrovi umožňuje prehliadnúť kontrolu učebno-výchovnej činnosti žiakov.

Kontrolné pozorovania si majster odbornej výchovy vopred plánuje v závislosti na obsahu a metodike ich vykonávania. V priebehu odborného výcviku kontroluje majster pracovné postupy, dynamické úkony žiakov aj pomocou špeciálnych technických zariadení a

trenažérov, založených na použití rozmanitých spôsobov signalizácie. Mimoriadny význam majú kontrolné cvičenia, ktoré majstrovi odbornej výchovy poskytujú obraz o tom, ako správne a presne žiaci vykonávajú jednotlivé úkony a operácie.

Zvláštnu zmienku si zasluhujú otázky sebakontroly žiakov. *Sebakontrola* spočíva v tom, že žiaci porovnávajú vlastnú činnosť s predpísanou činnosťou a na základe tohto porovnania regulujú svoju nasledujúcu činnosť. Dôležité miesto tu zaujímajú myšlienkové postupy majúce najčastejšie redukovaný charakter a splývajúce so samostatnou činnosťou.

Učebno-výrobná činnosť sa skladá, podobne ako pracovná činnosť, z dvoch zložiek, a to zložky orientačnej a zo zložky výkonnej.

Ak hovoríme o orientačnej zložke ide tu najmä o *poznatie pracovného postupu, štruktúra poznatkov o pracovnom procese, proces utvárania poznatkov o pracovnom postupe* a podobne. Z toho vyplýva, že určujúci vplyv poznatkov o pracovných postupoch a operáciách na ďalšiu činnosť záleží od mnohých faktorov.

Prvým z nich je viacaspektový prístup k štruktúrnym jednotkám činnosti a ich prehľadná charakteristika, ktorá zaisťuje vytvorenie logického spojenia s pozorovanými vonkajšími prejavmi činnosti (výsledkom, podmienkami, príčinami a podobne) a umožňuje operatívnu kontrolu konania.

Druhou podmienkou je rozčlenenie pracovnej činnosti na presné a jednoznačne kontrolovateľné zložky.

Tretia podmienka efektívnej sebakontroly žiakov pri vykonávaní motorických prvkov činnosti je nájdenie kontrolných bodov mimo pohybu pre každú vopred zistenú zložku. Kontrolné body pomáhajú pochopiť vzťah pohybu k orientačným bodom mimo neho. Všetky pohyby sa tak po jednotlivých prvkoch priradujú k úmerne sa meniacim orientačným bodom, čo zaisťuje sebakontrolu.

Štvrtou podmienkou je oddelená charakteristika motorickej a senzorickej sféry činnosti pri opise pracovného postupu a samostatnosť charakteristiky kontrolného poľa. Tak napríklad pri riadení modernej techniky je riadiaca časť najčastejšie oddelená od prostriedkov kontroly. Pracovník sleduje nielen uskutočňovanú činnosť, ale zvlášť aj výsledky svojej činnosti. Pozornosť tak nie je svojim zameraním zladená s orientáciou vykonávaných pohybov. Pohyby sú zamerané na riadiacu časť, ale pozornosť na prostriedky kontroly. Môžeme teda pri charakterizácii pracovných postupov oddeliť od seba činnosťnú a pozorovaciu zložku.

Piatou podmienkou zaisťujúcou sebakontrolu je algoritmickejší opis systému pracovných postupov, v ktorého logickej skladbe sú také zložky, ako je prvok alternatívnej voľby.

Všetky uvedené charakteristiky pracovných postupov a operácií ukazujú, že prostriedkom úspešnej sebakontroly vlastnej výrobnjej činnosti sú pre žiaka jeho vedomosti. Tieto tvoria jednu z nevyhnutných zložiek sebakontroly. Druhou zložkou je systém praktických úloh, prostredníctvom ktorých môžu žiaci svoje vedomosti realizovať.

Skúsenosti s odborným výcvikom a špeciálne výskumy ukazujú, že mnohé chyby v práci žiakov vznikajú ako dôsledok nesprávnej sebakontroly. Bolo zistené, že pri správnej voľbe metód sebakontroly je možné vypracovať istý systém potrebných úkonov. Ak zovšeobecníme to, čo tu bolo uvedené, môžeme povedať, že riadenie procesu odborného výcviku predpokladá špeciálnu voľbu zdrojov informácií, ich predkladanie vo vhodnom poradí, výber systému úloh a zabezpečenie operatívnej spätnej väzby. To všetko môže byť realizované využitím adekvátnej sústavy vyučovacích metód, organizačných foriem a materiálnych didaktických prostriedkov.

Príprava majstra odbornej výchovy na vyučovací proces

Teória vyučovacieho procesu vychádza z jeho dvojstrannosti. Vyučovací proces sa však odlišuje od všetkých ostatných foriem vzdelávania a sebavzdelávania tým, že je to proces cieľavedomý a že sa uskutočňuje pod vedením učiteľa systematicky a plánovito.

Systematickosť a plánovitosť vyučovacieho procesu je podmienená dôkladnou prípravou majstra odbornej výchovy na výchovno-vzdelávaciu prácu. Ide o permanentný proces, ktorý chápeme ako z hľadiska dlhodobého, tak aj z hľadiska krátkodobého.

Z dlhodobého hľadiska môžeme prípravu majstra odbornej výchovy rozdeliť na dve etapy:

1. etapa - **etapa získavania spôsobilosti pre pedagogickú činnosť** Sem patrí dosiahnutie potrebnej kvalifikácie teoretickej i praktickej v danom odbore, dosiahnutie pedagogicko-psychologickej kvalifikácie a v neposlednom rade utváranie žiadúcich mravných a vôľových vlastností;

2. etapa - **etapa vlastnej pedagogickej činnosti, jej projektovanie a realizácia**

Táto etapa sa vyznačuje permanentnou činnosťou zameranou na zvyšovanie odbornej teoretickej i praktickej prípravy, na štúdium najnovších poznatkov vedy a techniky v príslušnom odbore, ale i pedagogickej vedy. Druhá etapa prípravy majstra odbornej výchovy na vyučovanie obsahuje v sebe aj krátkodobú prípravu, t.j. prípravu na vyučovací deň.

Plánovanie vyučovacieho procesu v odbornom výcviku

Dôležitou súčasťou prípravy majstra odbornej výchovy na vyučovací proces, ktorá podstatnou mierou ovplyvňuje jeho kvalitu je plánovanie výchovno-vzdelávacej činnosti. Úlohou vedecky podloženého plánu pedagogickej činnosti v odbornom výcviku je vytvorenie optimálnych podmienok pre vyučovací proces po stránke obsahovej, metodickej, organizačnej, výchovnej a materiálno-technickej.

Pri plánovaní výchovno-vzdelávacej práce vychádzame zo základných pedagogických dokumentov, hlavne z učebných osnov odborného výcviku, ale aj z aktuálnych úloh stanovených plánom hlavných úloh školy na príslušné obdobie.

Základným plánovacím dokumentom majstra odbornej výchovy je tematický plán odborného výcviku. Spracováva ho majster odbornej výchovy pred začiatkom školského roku. V tematickom pláne rozpracovávame obsah odborného výcviku v príslušnom ročníku na celý školský rok v súlade s učebnými osnovami. Učivo je rozdelené podľa jednotlivých tematických celkov, tém alebo podtém na mesiace, týždne a vyučovacie dni, pričom musíme rešpektovať obsahové i časové vymedzenie dané učebnými osnovami.

Súčasťou tematického plánu je stanovenie výchovno-vzdelávacích cieľov k jednotlivým témam. Nové ponímanie odborného výcviku sa odráža aj v nových prístupoch k vytyčovaniu tak vecných cieľov, ktoré vyjadrujú predstavy o tom, aké vedomosti a zručnosti si musia žiaci osvojiť, ako aj formatívnych cieľov, ktoré vyjadrujú predstavy o rozvoji osobnosti žiaka. Vo vecných cieľoch je učivo podstatou cieľa, ktorý realizujeme zodpovedajúcimi vyučovacími metódami a formami vyučovania. Výsledkom je osvojené učivo. Vo formatívnych cieľoch je učivo prostriedkom na dosiahnutie cieľa. Výsledkom realizácie formatívnych cieľov sú vlastnosti, postoje a vzťahy, ktoré utvárame s využitím metód a foriem výchovy. Formatívne ciele sú zamerané na formovanie schopností organizačných, tvorivých, technicko-ekonomického myslenia, ekologického myslenia a na formovanie mravných, vôľových a estetických vlastností a postojov.

V tematických plánoch tiež plánujeme predbežné materiálno-technické zabezpečenie vyučovacieho procesu. Tu uvádzame potrebné zabezpečenie výrobným materiálom, strojom, nástrojmi, špeciálnym náradím, meradlami, technickou dokumentáciou, inventárom v súlade s predpokladanou učebnou prácou žiakov. Tiež uvádzame potrebné názorné učebné pomôcky a technické vyučovacie prostriedky v súlade s predpokladaným didaktickým postupom a s obsahom i cieľom vyučovania.

Plánovanie učebnej práce žiakov (či už cvičnej, alebo produktívnej) predstavuje špecifickú úlohu pri plánovaní vyučovacieho procesu v odbornom výcviku. Učebná práca žiakov musí zodpovedať obsahu a cieľom vyučovania. Jej výber je však často limitovaný možnosťami školy, ako aj výrobným programom danej organizácie. Tu nikdy nesmieme strácať zo zreteľa fakt, že učebná práca žiakov nie je cieľom, ale je prostriedkom slúžiacim na osvojenie si vedomostí, zručností a návykov žiakov a k formovaniu ich osobnosti.

Súčasťou tematických plánov bývajú aj základné pojmy, ktoré majú žiaci po prebratí tematického celku ovládať a vedieť ich aplikovať.

1. Analýza cieľa témy

- Vykonaj rozbor a zapíš, čo sa má žiak naučiť, aký výkon má podať, za akých podmienok má uvedené činnosti vykonávať, do akej miery má zručnosť zvládnuť.
- Po analýze urči cieľ témy.
- Urči, ktoré výchovné aspekty je potrebné pri plnení cieľa témy zdôrazniť a zapíš ich.
- Urči, ktoré učivo v téme je nevyhnutné a základné a čo rozširuje základné zručnosti a poznanie.
- Podľa toho urči, čo sa má žiak naučiť najskôr a čo až po osvojení základného učiva.
- Témy na základe 1.4 a 1.5 rozdeľ podľa obsahu na jednotlivé podtémy - úlohy, ktoré je nutné splniť.
- Pridel' každej podtému - úlohe príslušný počet vyučovacích dní, pričom prihliadaj k 1.4 a 1.5 presne vymedz, čo sa musí každý deň splniť.
- Uváž, či sa úlohy dajú splniť v pridelených vyučovacích dňoch. V prípade potreby vykonaj korekcie.
- Stanov cieľ a obsah jednotlivých vyučovacích dní. Postupuj rovnako ako pri 1.1.

2. Rozbor jednotlivých podtém

- Po určení času na jednotlivé podtémy a úlohy premysli ako a na čom ich budeš realizovať.
- Premysli optimálny priebeh vyučovacieho dňa pri plnení danej úlohy. Aká bude štruktúra vyučovacieho dňa.
- Urob výber vhodnej učebnej práce, na ktorej budú žiaci cvičiť danú zručnosť vo vyučovacom dni.

- Určí, aké učebné pomôcky budú potrebné pre prácu majstra odbornej výchovy aj pre prácu žiakov.

Zaznamenaj si iné závažné informácie.

Súčasťou plánovacej práce majstra odbornej výchovy je aj spracovanie ďalšej dokumentácie, ako sú plány školenia o ochrane zdravia a bezpečnosti pri práci, plán učebnej práce žiakov a plán materiálno-technického zabezpečenia vyučovania a pod.

Príprava majstra odbornej výchovy na vyučovací deň

Vyučovací proces v každej vyučovacej jednotke je ohniskom v ucelenom reťazci cieľavedome spojených, obsahovo i formálne nadväzujúcich didaktických situácií. Preto príprava majstra odbornej výchovy na vyučovací proces nie je izolovaným aktom, ale je súčasťou systematickej pedagogickej práce.

V príprave na vyučovací deň vychádzame z plánovacích dokumentov pripravených na príslušné obdobie, o ktorých bola reč v časti 10.3.1. Tejto príprave predchádza štúdium učebných osnov, učebníc, v ktorom si ujasňujeme obsah odborného výcviku v danom odbore, vzťah medzi jednotlivými témami v predmete odborný výcvik, vzťah praktických pracovných činností k teoretickým poznatkom a na tom základe vzťah k učivu teoretických predmetov, či už všeobecnovzdelávacích, alebo odborných. Tu si znovu upresňujeme aj časovú a obsahovú koordinovanosť zodpovedajúcich tém v jednotlivých predmetoch.

Druhou východiskovou úlohou, ktorá bezprostredne predchádza príprave na vyučovací deň, je zamyslenie sa nad príslušným tematickým celkom a témami v ňom obsiahnutých. Znovu si upresníme rozdelenie témy na jednotlivé vyučovacie dni, pričom dbáme na to, aby sme dodržali kontinuitu v obsahu, formách i metódach jednotlivých vyučovacích dní. Aby sme to dosiahli, osvedčilo sa urobiť si najskôr rámcovú prípravu na všetky vyučovacie dni obsiahnuté v téme.

Konkretizácia výchovno-vzdelávacích úloh, ale aj stratégia ich plnenia vo vyučovacom dni je predmetom prípravy majstra odbornej výchovy na vyučovací deň. Metodická príprava je podmienená dokonalou znalosťou obsahových a výkonových štandardov, učebných osnov odborného výcviku a odborných aspektov učiva ako v teoretickej oblasti, tak aj v oblasti praktických manuálnych činností. Musíme si určiť ťažisko témy, vedomosti, zručnosti a návyky, ktoré si majú žiaci osvojiť v priebehu vyučovacieho dňa a porovnať si obsah zodpovedajúceho učiva v odborných predmetoch. V prípade potreby si doplniť svoje vlastné

poznatky. Ďalej si premyslíme metodický postup, hlavne z aspektu spojenia poznávacieho procesu žiakov s produktívnou prácou (voľba vyučovacích metód a organizačných foriem vyučovania). S tým úzko súvisí správna voľba učebnej práce žiakov z hľadiska jej adekvátnosti učebným osnovám, osvojovaným si vedomostiam, zručnostiam a návykom. V prípade, že nemáme k dispozícii vhodnú produktívnu prácu pre žiakov, volíme radšej primeranú cvičnú prácu. Veľmi dôležité je špecifikovanie výchovno-vzdelávacieho cieľa vyučovacieho dňa. Ďalej je potrebné premyslieť organizačné a materiálno-technické zabezpečenie vyučovacieho procesu, vecnú a metodickú stránku oboznámenia žiakov s novým učivom (úvodnej inštruktaže), vecnú a metodickú stránku osvojovania a upevňovania učiva (cvičenia, či produktívnej práce žiakov). Významné je aj premyslenie spôsobu kontroly a hodnotenia priebehu a výsledkov vyučovacieho dňa.

Majster odbornej výchovy si musí dôkladne premyslieť tiež metódy a prostriedky, pomocou ktorých dosiahne splnenie výchovného cieľa v súlade s obsahom vyučovacieho dňa.

Vychádzajúc zo skúseností odporúča sa vypracovávať si písomnú prípravu na vyučovací deň. Jej presná forma nie je predpísaná. Niektoré organizácie majú vypracované na tento účel špeciálne tlačivá. Vo všeobecnosti však môžeme povedať, že príprava majstra odbornej výchovy na vyučovací deň je viac alebo menej podrobným návodom na realizáciu vyučovacieho procesu. Príprava nám poslúži aj pri kontrole a hodnotení výsledkov dosiahnutých vo vyučovaní. Príprava na vyučovanie však nie je dogmou a vyučujúci ju tvorivo a operatívne prispôsobuje aktuálnej didaktickej situácii.

Na ilustráciu uvádzame všeobecne použiteľný model prípravy na vyučovanie v odbornom výcviku na jeden vyučovací deň. Uvádzaný príklad je pomerne podrobný. Skúsенý majster odbornej výchovy obvykle používa prípravu stručnejšiu, najmä v časti dotýkajúcej sa obsahovej (vecnej) stránky.

15. PRÍPRAVA NA VYUČOVACÍ DEŇ

Vyučovací predmet: odborný výcvik

Dátum:

Učebný/študijný odbor: Kaderník

Vyučujúci: Bc. Soňa Janičová

Ročník, učebná skupina: 1,2,3

Počet hodín: 1,2 ročník 15 hod. týždenne

3 ročník 17,5 hod. týždenne

TÉMA:

Výchovno-vzdelávací cieľ

Poznámky k stanoveniu výchovno-vzdelávacieho cieľa vid' v časti 10.3.1.

Materiálno-technické zabezpečenie

Výrobný materiál, nástroje, stroje, meradlá, dokumentácia, učebné pomôcky potrebné pre majstra odbornej výchovy aj pre žiakov.

Organizačné formy vyučovania

Tu uvádzame či ide o skupinovú, alebo individuálnu formu, frontálny výcvik, alebo výcvik v družstvách, v učebnej dielni, alebo na prevádzkovom pracovisku a pod., typ a štruktúru vyučovacieho dňa. Uvádzame tu aj jednotlivé časti vyučovacieho dňa podľa zvoleného typu a ich časové dotácie.

Príprava na osvojovanie si nového učiva

Oboznámenie žiakov s cieľom vyučovacieho dňa, motivácia, overenie si pripravenosti žiakov na osvojovanie si nového učiva. Kontrolné otázky (úlohy): Tu sa odporúča uvádzať znenie otázok, pri začínajúcich aj znenie riešenia a meno žiaka, ktorý má odpovedať.

Oboznámenie žiakov s novým učivom

Obsah úvodnej inštrukcie a metodické poznámky. Kontrolné otázky slúžiace na overenie ako žiaci pochopili nové učivo.

Osvojovanie a upevňovanie nového učiva

Obsah a organizácia cvičnej alebo produktívnej učebnej práce žiakov. Metodické poznámky, spôsob kontroly priebehu vyučovacieho dňa.

Kontrola a hodnotenie

Spôsob, organizácia a kritériá priebežnej kontroly a kontroly a hodnotenia na záver vyučovacieho dňa. Kontrolné otázky, prípadne kontrolné úlohy.

Záver vyučovacieho dňa

Spôsob ukončenia vyučovacieho dňa, vyhodnotenie výsledkov, oboznámenie s cieľom a obsahom budúceho vyučovacieho dňa, prípadne zadanie domácej úlohy.

Poznámky

16. VZŤAH ODBORNÉHO VÝCVIKU K TEORETICKÉMU VYUČOVANIU

Práca kvalifikovaného pracovníka v súčasnom období predstavuje integritu intelektuálnych a manuálnych činností, pričom v mnohých odboroch predstavuje intelektuálna zložka činnosti podstatnú zložku pracovnej činnosti. Túto novú kvalitu v práci kvalifikovaného pracovníka odráža aj nová koncepcia odbornej prípravy žiakov.

Najnovšie vedecké poznatky v oblasti didaktiky vyžadujú chápať vzdelávací obsah ako jednotný celok, tvoriaci systém s mnohostrannými, najmä funkčnými väzbami prvkov (zložiek) v celostnej štruktúre. Táto štruktúra vyjadruje jednotu a integritu zložiek orientovanú na realizáciu výchovno-vzdelávacích cieľov konkrétneho odboru. Polytechnický princíp, uplatnený v obsahu všeobecnej i odbornej zložky vzdelávania, prispieva k širšiemu profilu absolventov. Umožní žiakom ľahšie sa orientovať v nových podmienkach výroby a prehĺbovať si vedomosti a zručnosti v zložitejších činnostiach.

Jednotu všeobecného a odborného teoretického i praktického vzdelania zabezpečuje správne stanovená sústava predmetov v učebnom pláne príslušného učebného, či študijného odboru. V štrukturalizácii obsahu vzdelávania v sústave učebných predmetov, aj vnútri jednotlivých predmetov, sa uplatňuje vzostupné špirálovité usporiadanie poznatkov a činností. Pri tomto usporiadaní obsahu sa sústava poznatkov žiakov rozvíja väzbami vo vnútri štruktúry, postupne sa spresňujú, prehĺbujú a rozvíjajú osvojené formy poznania, obohacuje sa obsah osvojených pojmov v smere celistvosti a vzájomných súvislostí poznania a využiteľnosti poznatkov. Poznávanie podstaty javov a procesov príslušného odboru z hľadiska rôznych učebných predmetov, čiže rozličných stránok poznávaného objektu, rozvíja logické, technické a ekonomické myslenie a schopnosti žiakov syntetizovať poznatky z rôznorodých oblastí a úspešne ich využívať pri riešení odborných problémov komplexného charakteru.

Medzi obsahom odborného výcviku, všeobecnovzdelávacími predmetmi odrážajúcimi prírodovedný alebo spoločenskovedný základ príslušného odboru a odbornými teoretickými predmetmi sú úzke väzby. Odborný výcvik integruje obsah všetkých, najmä odborných predmetov za predpokladu, že sa v ňom uplatňujú teoretické poznatky, tvoriace základ príslušného odboru, a že úlohy odborného výcviku sú formulované tak, aby si ich riešenie vyžadovalo aj uplatnenie teoretického poznania spätne, stimuluje a zdokonaľuje proces osvojovania odbornej teórie.

V koncepcii odbornej prípravy sa vzťah teoretických odborných predmetov a predmetu odborný výcvik chápe ako jednota dvoch vnútorne diferencovaných a súčasne vzájomne úzko

súvisiacich častí celistvého výchovno-vzdelávacieho procesu, ktorých obsah sa mnohostranne prelína, dopĺňa a obohacuje o sprístupňovanie poznania nových súvislostí a osvojovania nových pracovných zručností. Jednota týchto častí tvorí kostru integrovaného systému odborného vzdelávania v učebnom odbore. Odborný výcvik rozvíja schopnosti žiakov využiť získané teoretické vedomosti v odbornej činnosti a spätne, praktické skúsenosti a poznané nové súvislosti odborných otázok v odbornom výcviku kladne motivujú a ovplyvňujú proces osvojovania a upevňovania teoretických poznatkov.

Pokrok vedy a techniky a ich uplatňovanie v praxi neustále obohacujú aj obsah poznatkov potrebných pre zvládnutie príslušného odboru. Pri ich didaktickom spracovaní nemôžeme pripustiť, aby nové informácie neprimerane rozširovali rozsah odborného učiva, a aby sa nekoordinovane pričleňovali k jednotlivým témam, alebo predmetom. Novokoncipovaný učebný obsah odbornej zložky vzdelania záväzne orientuje vyučujúcich na základné okruhy teoretických poznatkov a praktických činností, ktoré vyjadrujú podstatné základné články, princípy a zákonitosti výroby, ich praktickú aplikáciu pri získavaní a rozvíjaní zručností, návykov a spôsobilostí žiakov podľa požiadaviek kladených na absolventa. V obsahu učiva teoretických predmetov sa musí dbať na možnosť praktického využívania aplikácie teoretických poznatkov v riešení príkladov, ktoré formujú predpoklady pre rozvoj schopností žiakov využiť získané teoretické poznatky v praxi.

Pre posudzovanie a hodnotenie vzťahov medzi učivom odborného výcviku a učivom teoretických všeobecnovzdelávacích a odborných predmetov treba tieto vzťahy hodnotiť komplexne z hľadiska procesu odbornej prípravy kvalifikovaného pracovníka vyznačujúceho sa jednotou výchovy a vzdelávania, jednotou teórie a praxe. Musia sa brať do úvahy aj otázky adekvátnych metód a organizačných foriem uplatňovaných vo vyučovacom procese.

Obsah predmetu odborný výcvik musí zabezpečiť, aby si všetci absolventi učebného odboru osvojili takú úroveň odborných zručností, vyžadovaných kvalifikačnou charakteristikou učebného odboru, aby mohli úspešne plniť úlohy odborníkov v príslušnom stupni a triede zodpovedajúcich povolaní.

Odborný výcvik, ako osvojovanie si pracovných zručností a návykov, má v odbornej príprave žiakov významné postavenie. Osvojovanie obsahu a jednotlivých úrovní odbornej teórie sa odvodzuje od odborného výcviku, od požiadaviek na uvedomelé vykonávanie pracovných činností predpokladajúcich spájanie teórie s praxou, na rozvíjanie tvorivosti, utváranie schopností využívať získané nové poznatky na zdokonalenie práce. Odborný výcvik

je vyučovací predmet, v ktorom sa organicky spájajú princípy a zákonitosti príslušného odvetvia výroby a pedagogiky (didaktiky).

Popri konečných odborných zručnostiach a návykoch sa do učiva odborného výcviku zaraďujú aj nácviky pracovných úkonov a operácií, predstavujúce ich prvky, prípadne didakticky odôvodnený medzistupeň pri ich osvojovaní a najmä v prípravnej etape aj činnosti orientačného poznávacieho charakteru, súvisiace s utváraním jasných a presných predstáv, s poznávaním vlastností, vzťahov a súvislostí v konkrétnom odbore činnosti.

Obsah predmetu odborný výcvik je v učebnej osnove v zásade usporiadaný vzostupne - od jednoduchších činností k zložitejším, od prevážne manuálnych reprodukčných zručností k postupne zložitejším, kombinovaným a prevažne intelektuálnym - konkrétnym, hodnotiacim, rozhodovacím a pod.

Ak v didaktike hovoríme o integrácii učebného obsahu odbornej teórie a odborného výcviku, máme na mysli jednak prehĺbovanie uvedomeného uplatňovania teoreticky odôvodnených pracovných zručností a návykov v odbornom výcviku, a tiež časovú a obsahovú koordináciu vyučovania odbornej teórie a nácviku odborných zručností a návykov v záujme celostnosti, vyššej kvality a efektívnosti výchovy a vzdelávania.

Otázky časovej a obsahovej koordinácie učiva medzi odborným výcvikom a teoretickými predmetmi sú sústavne predmetom diskusií v pedagogickej teórii i v školskej praxi. Výsledky pedagogicko-psychologických výskumov ukazujú, že medzi osvojovaním teoretických vedomostí a nácvikom ich praktického uplatňovania sa utvárajú spätnoväzobné vzťahy. Pracovnú činnosť človeka vždy charakterizuje cieľavedomosť a viac-menej jasná predstava o výsledku, používaní vhodných prostriedkov, postupov a spôsobov práce, vedúcich k jeho dosiahnutiu. Vychádzajúc z toho niektorí didaktici odborného výcviku uvažujú o vzťahu medzi odborným výcvikom a odborným teoretickým vzdelaním jednostranne. Absolutizujú prvotnosť teórie pred odborným výcvikom a nepripúšťajú didaktický postup spočívajúci v zovšeobecňovaní praktických skúseností žiakov, ktoré potom vyúsťia do primeraných teoretických záverov.

Výsledky dosiahnuté v plnení výchovno-vzdelávacích cieľov sú vo veľkej miere závislé aj od koordinovaného uplatňovania foriem a metód riadenia výchovno-vzdelávacieho procesu vyučujúcimi. Formovanie osobnosti žiakov, nácvik zručností a pracovných spôsobilostí, schopnosti samostatne, tvorivo a iniciatívne riešiť primerané pracovné úlohy, sa nemôže realizovať len opakovaním a jednoduchým napodobňovaním činnosti. Úspešné sú najmä metódy rozvíjania tvorivého myslenia a schopností žiakov využívať získané poznatky a

pracovné spôsobilosti pri riešení odborných problémov a úloh. Ide o úlohy v praktických činnostiach, ktorých správne riešenie predpokladá určité rozumové a vôľové úsilie, tvorivé myslenie, osvojenie teoretických poznatkov z okruhu pracovných činností, ovládnutie elementárnych motorických pracovných zručností a návykov, z ktorých sa praktická činnosť skladá a ich aplikáciu v praxi.

V záujme skvalitnenia výsledkov výchovno-vzdelávacieho procesu je dôležité, už v etape tvorby základných pedagogických dokumentov a plánovania vyučovacieho procesu, vymedziť kľúčové vzťahy. Tie určujú, v ktorých prípadoch učebný obsah priamo podmieňuje prioritu osvojenia si istého teoretického učiva, alebo získania primeraných praktických skúseností napodobňovaním vzoru a príp. podľa pokynov a inštrukcií premyslieť vhodné postupy, formy a metódy výchovno-vzdelávacej práce.

Optimálne riešenie medzipredmetových vzťahov konkrétneho učiva vyučujúcimi teoretických predmetov aj odborného výcviku vyžaduje v prvom rade premenu ich nazerania z úzko predmetového na komplexné, zodpovedajúce charakteru celistvého školského výchovno-vzdelávacieho procesu. To si vyžaduje, aby sa každý vyučujúci zoznámil so súborom základných pedagogických dokumentov, s cieľmi a úlohami výchovy a vzdelávania v danom odbore. Významné je poznanie obsahu a časových súvislostí sprostredkovania na seba nadväzujúcich vedomostí a zručností v jednotlivých predmetoch. Na základe tohoto poznania môže každý majster odbornej výchovy i učiteľ primerane upravovať a koordinovať vlastnú výchovno-vzdelávaciu činnosť a spoluprácu s ďalšími vyučujúcimi na škole. Mnohostrannosť väzieb medzi odborným výcvikom a teoretickými všeobecnovzdelávacími a odbornými predmetmi, ako aj jeho integrujúci charakter, kladú mimoriadne požiadavky na pedagogickú prácu majstra odbornej výchovy.

17. ROZVÍJANIE TVORIVOSTI ŽIAKOV V ODBORNOM VÝCVIKU

Ľudstvo sa rozvíja vďaka tomu, že ľudia majú schopnosť vytvárať nové, lepšie, dokonalejšie, racionálnejšie, efektívnejšie, lacnejšie, zdravšie myšlienky, postupy práce a produkty, ktoré uľahčujú a skvalitňujú ich život.

Úlohou výchovy a vzdelávania je pripraviť každého člena spoločnosti na úspešné uplatnenie sa na meniacom sa trhu práce. To znamená, že okrem iného musíme u mladých ľudí vypestovať schopnosť tvorivo myslieť a pracovať. Pre školstvo pripravujúce budúcich odborníkov má rozvíjanie tvorivého myslenia žiakov, ktorí budú po nástupe do praxe denne riešiť rôzne zložité tvorivé úlohy, mimoriadne dôležitý význam. Viest' žiakov k tvorivému prístupu k osvojovaniu si pracovných zručností a k ich tvorivému uplatňovaniu v spojení s teoretickými poznatkami pri riešení konkrétnych pracovných úloh je povinnosťou každého majstra odbornej výchovy. Aby sme mohli túto úlohu úspešne splniť, musíme mať okrem odborných praktických a teoretických poznatkov aj základné poznatky z teórie rozvoja tvorivosti. V nasledujúcej kapitole uvedieme všeobecné a potom špeciálne otázky výchovy k tvorivosti vo vyučovacom procese v odbornom výcviku.

Schopnosť tvorivého využitia osvojených si vedomostí, ale aj tvorivý prístup pri ich nadobúdaní je základnou požiadavkou kladenou na moderný vyučovací proces. Výchova k tvorivosti by sa mala začínať už od útleho detstva, v predškolskom období, najmä prostredníctvom správneho usmerňovania aktivity dieťaťa pri hrách. Tak, aby sa už v tomto období vytvárala vhodná základňa pre výchovu tvorivých schopností v školskom období. Pripraví sa tak vhodná pôda pre rozvíjanie tvorivých schopností a tvorivej aktivity v mladšom veku, kde cieľavedomé a sústavné rozvíjanie tvorivých schopností prebieha už na oveľa širšom priestore.

Mimoriadnu starostlivosť rozvoju kreativity treba venovať hlavne v puberte a ranej adolescencii. V tomto období sa môžeme v snahe o maximálne rozvíjanie tvorivých schopností opierať najmä o vnútornú snahu po sebarealizácii, sebazdokonaľovaní a sebavzdelávaní. V tomto období sa najintenzívnejšie rozvíjajú tvorivé schopnosti a najmä abstraktné myslenie. Zatiaľ čo v predškolskom období a v nižších ročníkoch ZŠ proces výchovy k tvorivej aktivite je viac podmienený podnetmi zvonku, vo vyšších triedach, resp. v puberte dochádza k určitej relatívnej rovnováhe a v nasledujúcom vývinovom období postupne prevažujú vnútorné autoregulačné podnety nad podnetmi zvonku. To je jeden zo základných momentov, ktorý nesmieme strácať zo zreteľa pri výchove k tvorivej aktivite.

18. VYTŤÁRANIE A ROZVÍJANIE PREDPOKLADOV TVORIVO PRACOVAŤ VO VYUČOVACOM PROCESE V ODBORNOM VÝCVIKU

Pre vyučovací proces v odbornom výcviku je dôležité hľadať prostriedky a spôsoby efektívneho rozvoja tvorivého myslenia, pričom za rozhodujúcu úlohu považujeme objasnenie vplyvu práce spojenej s riešením produktívnych úloh na tento proces. Preto má aktivácia tvorivého prístupu k riešeniu produktívnych úloh a metodika organizácie učebnej práce žiakov spojenej s osvojovaním si tvorivých spôsobov práce v odbornom výcviku, ale aj v iných vyučovacích predmetoch, veľký význam.

Rozvíjanie tvorivého myslenia žiakov v odbornom výcviku, ako nutnej podmienky tvorivej pracovnej činnosti, je podmienené mnohými faktormi. Najvýznamnejšie z nich sú:

- tvorivá atmosféra, v ktorej sa uskutočňuje vyučovací proces;
- využívanie vhodných vyučovacích metód a organizačných foriem vyučovania. Ide o metódy a organizačné formy, ktoré aktivizujú žiakov a vytvárajú priestor pre samostatnú tvorivú prácu;
- premyslená voľba vhodných pracovných námetov, ktoré podnecujú tvorivý prístup žiakov k učeniu;
- vytvorenie a používanie špeciálnych kreatívnych programov vo vyučovacom procese;
- využívanie prirodzenej súťaživosti žiakov, napr. previazaním vyučovania s prípravou na rôzne súťaže a so záujmovou činnosťou v rámci výchovy mimo vyučovania.

V príprave žiakov na budúce povolanie ide v prevažnej väčšine odborov o rozvíjanie technického tvorivého myslenia. Aby mohol majster odbornej výchovy formovať žiakov na tvorivých jedincov vytvárajúcich tvorivý kolektív, musí byť sám tvorivým pedagogickým pracovníkom. Ako už bolo povedané, rozvíjanie tvorivosti žiakov vo vyučovacom procese je podmienené okrem iného aj výberom vhodných vyučovacích metód. Z vyučovacích metód, o ktorých už bola reč v kapitole "Vyučovacie metódy v odbornom výcviku" sú to najmä tie, ktoré aktivujú žiakov a vedú ich k samostatnosti a k primeranej bádateľskej činnosti. Konkrétne sú to heuristické metódy, metóda práce s odbornou literatúrou, metóda samostatnej produktívnej práce žiakov, simulačná a inscenačná metóda.

Metódy a koncepcie rozvíjania tvorivosti žiakov v odbornom výcviku

V tejto súvislosti treba pripomenúť, že niektorí autori hovoria nielen o metódach rozvíjania tvorivosti, ale aj o koncepciách vyučovacieho procesu zameraných na rozvíjanie tvorivosti žiakov. Prikláňame sa k tomuto názoru, pretože pri rozvíjaní tvorivosti žiakov vo

vyučovacom procese ide väčšinou o premyslený výber a kombináciu vhodných metodických postupov. Môžeme teda hovoriť o koncepcii vyučovacieho procesu. V odbornom výcviku sú efektívne využiteľné najmä metóda riešenia problémov, projektové vyučovanie, metóda čiernej skrinky a brainstorming. Zvlášť pozitívnu úlohu pri rozvíjaní tvorivosti žiakov v odbornom výcviku zohráva fakt, že navrhnuté teoretické riešenie tvorivej úlohy žiaci vo väčšine prípadov môžu aj prakticky realizovať. Tým sa overí správnosť navrhnutého riešenia.

Metóda riešenia problémov

Podstata metódy riešenia problémov spočíva v tom, že žiak rieši vlastným aktívnym skúmaním praktický, alebo teoretický problém. Metóda riešenia problémov sa dá realizovať vo viacerých variantoch. Buď je to dialóg medzi žiakom a učiteľom, alebo heuristický postup, pri ktorom žiak postupne objavuje nové poznatky, alebo komplexné problémové metódy, pri ktorých žiak rieši sám, alebo v kolektíve rozsiahlejší problém. Technickým problémom môže byť pre žiakov napr. konštrukčné riešenie výrobku, technologický postup, voľba materiálu, optimálne ekonomické riešenie a podobne.

Pri rozvíjaní technického tvorivého myslenia má metóda riešenia problémov značný význam. Ide tu vždy o riešenie určitého technického problému, konštrukčného, alebo technologického. Pri metóde riešenia problémov uplatňujeme divergentné myslenie hlavne vo fáze hľadania možných riešení (variácií). Produkovanie alternatív, ich hodnotenie a overovanie správnosti sú nepochybne tvorivé prvky. Naopak, aby sme hľadaním jediného správneho riešenia nev tlačili myšlienkovému postupu znaky konvergencie, môžeme vedľa optimálneho riešenia nájsť a akceptovať aj iné správne riešenia, alebo riešenia optimálne v určitých situáciách.

Úspešné vyriešenie problému a súčasne rozvoj tvorivého myslenia podporujeme u žiakov, najmä mladších, heuristickými otázkami nasledovného druhu: Čo by sa stalo, keby sa daná vec:

- zväčšila
- zmenšila
- spojila s inou vecou
- rozdelila
- urobila z iného materiálu?

Projektové vyučovanie

Projektové vyučovanie je veľmi podobné postupu pri riešení praktických úloh, s ktorými sa žiaci stretnú pri výkone svojho budúceho povolania. Každá výroba, alebo služba, pre ktorú sa žiaci pripravujú si vyžaduje získanie, triedenie a spracovanie informácií, plánovanie činnosti, vypracovanie projektu riešenia, realizáciu projektu a hodnotenie výsledku. Naznačený postup ukazuje, že ide o rozmanité činnosti, ktoré si vyžadujú odlišné metódy riešenia. Potom aj proces osvojovania si týchto činností žiakmi sa musí uskutočňovať s využitím kombinácie vhodných metodických postupov.

Výhodou odborného výcviku je skutočnosť, že témy projektov vychádzajú z konkrétnych potrieb praxe daného odboru. Tým je daný interdisciplinárny charakter a poskytuje jednotlivým žiakom skupiny možnosť uplatniť sa v oblasti, ktorú preferujú, čo pozitívne ovplyvňuje ich vnútornú motiváciu. Úspešne vyriešený projekt realizovaný aj v hmotnej, alebo inej prakticky použiteľnej podobe stimuluje aktivitu žiakov a ich záujem o samostatnú tvorivú prácu.

Pri projektovom vyučovaní sa v odbornom výcviku osvedčilo postupovať v týchto krokoch:

1. návrh témy projektu. Pre žiakov s menšími skúsenosťami tému navrhuje majster, aby bola v súlade s praxou a s obsahom učiva. Skúsenejší žiaci môžu tému navrhnúť sami, alebo v spolupráci s majstrom odbornej výchovy. Tu treba načrtnúť aj očakávaný prínos;
2. organizácia a plánovanie riešenia projektu. Tu je potrebné stanoviť si aj prostriedky, ktoré sú k dispozícii (informácie, materiál, technológie, čas a iné) a rozdeliť žiakov do skupín;
3. teoretické riešenie projektu, na ktorom sa aktívne podieľajú všetci žiaci. Majster odbornej výchovy je v úlohe nenápadného radcu a koordinátora;
4. zhodnotenie navrhnutých riešení v rámci skupiny, aj vonkajšou oponentúrou;
5. praktická realizácia navrhnutých riešení. Žiaci posúdia vhodnosť riešení z hľadiska praktickej použiteľnosti, v prípade potreby navrhnu zmeny vyplývajúce zo skúseností z praktickej realizácie.

Realizácia projektového vyučovania v odbornom výcviku si vzhľadom na bod 5 uvedeného postupu vyžaduje primerané materiálno-technické zabezpečenie. Toto je však vyvážené vyššou kvalitou vedomostí a pracovných zručností žiakov.

Metóda čiernej skrinky

Podstata metódy čiernej skrinky spočíva v tom, že na základe pozorovania a analýzy vstupných a výstupných charakteristík určitého predmetu, alebo javu (stroja, prístroja, technologického procesu) sa predpokladajú činitele, ktoré spôsobili pozorované zmeny. To znamená, že na základe zmien na vstupe a nimi vyvolaných reakcií sledovaných na výstupe môžeme usudzovať (predpokladať) o systéme, konštrukcii, princípe činnosti neznámeho objektu. Pri práci s "čiernou skrinkou" je výhodné dodržiavať tento postup:

- poznanie vonkajších stránok objektu alebo systému;
- presné vyznačenie jeho základných znakov;
- preverovanie a zmeny rôznych spôsobov vstupu;
- systematické sledovanie reakcií výstupu na zmeny vstupu, ich triedenie a analýza;
- vypracovanie hypotéz o štruktúre objektu alebo systému;
- uplatnenie operácií, ktoré potvrdzujú stanovenú hypotézu;
- určenie vlastností objektu alebo systému;
- preverenie platnosti stanovených vlastností.

Metóda čiernej skrinky podporuje poznávaciu aktivitu, vedie k racionálnemu mysleniu, podporuje predstavivosť, technickú invenciu, rozvíja samostatnosť.

V odbornom výcviku ju môžeme úspešne uplatňovať pri práci so žiakmi, ktorí už majú určité poznatky a skúsenosti potrebné na správne pozorovanie objektov a javov a na ich analýzu a hodnotenie.

Brainstorming

Metóda nazvaná brainstorming prekladaná najčastejšie ako búrka mozgov. (Odvožené od slov *brain* - mozog, *storm* - búrka, útok). Je to metóda kolektívneho produkovania myšlienok. Jej pilierom je odložené hodnotenie nápadov. Výrazne je tu oddelená etapa produkovania myšlienok od etapy ich hodnotenia. Ďalšou podmienkou úspechu je vytvorenie voľnej atmosféry, v ktorej návrhy jedných pôsobia dopujúco na myslenie iných. V etape tvorenia nápadov je neprípustná ich akákoľvek kritika. Pribeh riešenia nejakého problému potom vyzerá takto:

- nastolí sa problém vyžadujúci riešenie;

- predsedajúci v úvode oboznámi účastníkov riešenia s nasledovnými zásadami:
 - treba podať stručné návrhy na riešenia, ale vôbec nekritizovať podané návrhy. Hodnotiť sa budú neskôr;
 - treba podať všetky, aj tie „najbláznivejšie” nápady;
 - dôležité je množstvo nápadov. Čím viac návrhov, tým je pravdepodobnejší výskyt významných pre úspešné riešenie;
 - netreba sa obmedzovať len na vlastné nápady, ale môžu sa rozvíjať, modifikovať a spájať návrhy iných;
- každý návrh sa zapisuje na tabuľu. Autorstvo sa nezaznamenáva;
- keď je vyčerpaný prúd nových návrhov dochádza k ich hodnoteniu a k výberu najvhodnejšieho riešenia.

19. DAKTICKE PROSTRIEDKY VO VYUČOVACOM PROCESSE ODBORNÝ VÝCVIK

Výsledky výskumov pedagogiky, psychológie v spojení s poznatkami najmä prírodných a technických vied, ale aj kybernetiky sa odrazili aj v prenikaní najrozmanitejších didaktických prostriedkov do vyučovacieho procesu v celej jeho šírke. Ich používanie zefektívňuje vyučovanie prakticky vo všetkých jeho funkciách. Pri vhodnom výbere a zaradení sa uplatňujú v procese vytvárania predstáv, vytvárania pojmov a ich abstrakcií, upevňovaní vedomostí, návykov, pri kontrole a hodnotení osvojených poznatkov. Aj keď slovo, či pohybový akt majstra odbornej výchovy (učiteľa) ostane vždy veľmi účinným nástrojom umožňujúcim odovzdať myšlienky precízne a s emocionálnym nábojom, často predsa len nestačia poskytnúť všetky potrebné informácie v optimálnej forme.

Úvodom si stručne zhrnieme vymedzenie pojmu a klasifikáciu didaktických prostriedkov. V didaktike pod pojmom didaktické prostriedky rozumieme všetko, čo učiteľ a žiaci môžu využiť na dosiahnutie učebných cieľov. Väčšina autorov sa v ostatnom čase zjednotila na nasledovnom chápaní didaktických prostriedkov: Didaktické prostriedky sa rozdeľujú na *nemateriálne* (vyučovacie metódy a organizačné formy vyučovania) a na *materiálne*.

Učebné pomôcky

D. Hapala (1965) vychádzajúc z teórie informácií a pedagogickej kybernetiky považuje „učebnú pomôcku ako hmotný prostriedok riadenia vyučovacieho procesu za množinu signálov nesúcich správu s učivom”.

Učebné pomôcky podľa Kalhousa a Obsta (2002) môžeme rozdeliť na:

1. Originálne predmety a reálne skutočnosti:

a) prírodniny:

- v pôvodnom stave (minerály, rastliny),
- upravené (vypchávkky, liehové preparáty);

b) výtvary a výrobky – v pôvodnom stave (vzorky výrobkov, prístroje, umelecké diela);

c) javy a deje – fyzikálne, chemické, biologické a i.

2. Zobrazenia a znázornenie predmetov a skutočností:

- a) modely – statické, funkčné, stavebnicové;
- b) zobrazenia:
 - prezentované priamo (školské tabule, fotografie, mapy),
 - prezentované pomocou didaktickej techniky (statické, dynamické);
- c) zvukové záznamy – magnetické, optické.

3. Textové pomôcky:

- a) učebnice – klasické, programované;
- b) pracovné materiály – pracovné zošity, študijné návody, zbierky úloh, tabuľky, atlasy);
- c) doplnková a pomocná literatúra – časopisy, encyklopédie.

4. Relácie a programy prezentované didaktickou technikou:

- a) Vysielania – diafónové, televízne, rozhlasové;
- b) Programy – pre vyučovacie stroje, výučbové sústavy či počítače.

5. Špeciálne pomôcky:

- žiacke experimentálne sústavy
- pomôcky na telesnú výchovu

Didaktická technika

Na rozdiel od pomôcok, ktoré sú nositeľom obsahu, didaktická technika vo väčšine prípadov má iba funkciu sprostredkovať informáciu (obsiahnutú obvykle v učebnej pomôcke) v optimálnej forme prijímateľovi.

Medzi didaktickú techniku zaraďujeme:

- 1. Auditívna technika** – magnetofóny, gramofóny, školský rozhlas, slúchadlová sústava, CD prehrávače.
- 2. Vizuálna technika:**
 - pre diaprojekciu;
 - pre spätnú projekciu;
 - pre dynamickú projekciu.
- 3. Audiovizuálna technika:**
 - pre projekciu diafónu;

- filmové projektory;
- magnetoskopy, viderekordéry;
- videotechnika, televízna technika;
- multimediálne systémy na báze počítačov.

4. Technika riadenia a hodnotenia:

- spätnoväzobné systémy;
- výučbové počítačové systémy;
- osobné počítače;
- trenažéry.

Pre úplnosť uvedieme aj ostatné materiálne didaktické prostriedky.

Organizačná a reprografická technika:

- fotolaboratóriá;
- kopírovacie a rozmnožovacie stroje;
- rozhlasové štúdiá a videoštúdiá;
- počítače, počítačové siete;
- databázové systémy (CD nosiče)

Výučbové priestory a ich vybavenie:

- učebne so štandardným vybavením, t.j. tabule (klasické, magnetické), nástenky, skriňa na knihy atď.
- učebne so zariadením na reprodukciu audiovizuálnych pomôcok;
- odborné učebne;
- počítačové učebne;
- laboratóriá;
- dielne, školské pozemky;
- telocvične, hudobné a dramatické sály.

I. Vybavenie učiteľa a žiaka:

- písacie potreby;
- kresliace a rysovacie potreby;
- kalkulačky, prenosné počítače, notebooky;
- pracovné odevy.

Medzi učiteľmi je pomerne rozšírený názor, že učebné pomôcky a didaktická technika majú slúžiť iba na zabezpečenie názornosti v etape sprostredkovávania informácií. Tento názor sa opiera o skutočnosť, že vytváranie predstáv je podmienené získaním bezprostredných a sprostredkovaných informácií, ktoré však človek získava rozmanitými receptormi.

Použitie učebných pomôcok a didaktickej techniky je však širšie. Ich úloha vo vyučovanom procese nespočíva totiž len v zabezpečovaní názornosti vyučovania, ale napomáhajú aj rozvoju abstraktného myslenia. Vyplýva to z toho, že názorné predstavy sú jedným z elementov a predpokladov myslenia. Akákoľvek abstrakcia si do určitej miery vyžaduje príslušné vnemy a predstavy. Praktický význam učiva, aplikáciu teoretických vedomostí v praxi nemôžu žiaci plnohodnotne pochopiť a uskutočniť bez učebných pomôcok a didaktickej techniky. Aj motiváciu žiakov môže veľmi zintenzívniť napríklad premietnutie krátkeho filmu, či televízneho šotu. Spätnú väzbu tiež efektívnejšie a operatívnejšie zabezpečíme s použitím technických prostriedkov, rovnako ako individualizáciu učebného procesu. Špeciálne v odbornom výcviku je potrebné, aby učebné pomôcky a didaktická technika vytvárali optimálne podmienky pre senzomotorické učenie (senzomotorickú názornosť) spočívajúcu vo vlastnej pohybovej (pracovnej) činnosti, vo vlastných zážitkoch, získaných manipuláciou s konkrétnymi predmetmi, modelmi, materiálom, nástrojmi, strojmi, tovarom atď.

20. INFORMAČNO KOMUNIKAČNÉ TECHNOLOGIE V ODBORNOM VÝCVIKU

Obrovské množstvo informácií, ktoré vzniká v každej minúte, ovplyvňuje aj školstvo. Nie je možné takéto množstvo informácií spracovávať a zaraďovať priamo do učiva, je potrebné osvojiť si metódy ich získavania, spracovávania, ukladania a využívania. Ak máme splniť túto požiadavku, je potrebné, aby do vyučovania boli zaradené moderné informačné a komunikačné technológie, ako integrálna súčasť vyučovacích aktivít. Ide o to, aby sa zväčšil rozsah všeobecného vzdelania o vedomosti a zručnosti práce s informačnými technológiami na používateľskej úrovni.

Informačné a komunikačné technológie je možné efektívne využiť vo všetkých fázach vyučovacieho procesu, t.j. pri motivácii žiakov, pri aktualizácii skôr osvojeného učiva, pri osvojovaní nového učiva, jeho upevňovaní a prehľbovaní, pri kontrole a hodnotení žiakov, pri ich domácej príprave, ako aj pri spätnej väzbe.

Výučbové programy

V súčasnej dobe existuje široká ponuka výučbových programov, od textovo orientovaných programov až po multimediálne programy umožňujúce individuálne aj skupinové vyučovanie. Tieto programy majú vo vyučovaní rôzne funkcie:

- **práca s programami pre precvičovanie učiva** je pomerne jednoduchá. Po učiteľovej inštrukcii môžu žiaci pracovať s nimi samostatne doma, lebo v škole v rámci opakovania;
- **simulačné programy** umožňujú modelovanie procesov a experimentovanie s modelmi. Žiak zadáva úlohu tak, aby získal predstavu o priebehu modelovaného procesu. Súčasná úroveň výpočtovej techniky dovoľuje modelovať aj veľmi zložité problémy v reálnom čase;
- **didaktické hry** sú programy koncipované podobne ako zábavné hry. Využívajú sa prevažne na precvičovanie a upevňovanie učiva. Uplatňujú sa hlavne v individuálnych formách vyučovania;
- **elektronické učebnice a encyklopédie**. Veľké nakladateľstvá nevydávajú iba klasické knižné publikácie, ale majú svoje oddelenia na vydávanie elektronických učebníc a encyklopédií na CD nosičoch. Tieto publikácie obsahujú text využívajúci hypertextovú formu, tzn. že zvýraznené slová v texte vyvolávajú ďalšie dokumenty,

obrázky, videosekvencie, výučbové informácie, ... Využívajú sa v individuálnej aj hromadnej výučbe.

Počítač ako pracovný nástroj

Toto využívanie počítačov vo vyučovaní je prípravou žiakov na obdobie, kedy opustia školu a budú nútení pracovať v prostredí, ktoré sa bez výpočtovej techniky nezaobíde. Žiak sa učí ovládať základný softvér, získava počítačovú gramotnosť. Ide o toto programové vybavenie:

- **textové editory** sú programy, ktoré umožňujú písanie a úpravu textov;
- **databázové systémy** sú programy, ktoré obsahujú nástroje na prácu s databázami. Databáza je skupina informácií, ktorá je usporiadaná podľa určitých kritérií, aby bola možná rôzna manipulácia s týmito informáciami;
- **tabuľkové procesory**, ktoré sú určené na výpočty v tabuľkách definovaných užívateľom, umožňujú aj grafické zobrazovanie dát, prepojenie na ďalšie aplikácie a zariadenia;
- **grafické editory** sú programy, ktoré umožňujú vytvárať a upravovať obrázky;
- **CAD systémy** (*Computer Aided Design* – počítačom podporované navrhovanie) vytvárajú objekty v dvoj- alebo trojrozmernom priestore. Výstupom môže byť kompletná technická dokumentácia, alebo kvalitné pohľady na modelované objekty.

Možnosti a využívanie informačných technológií výrazne ovplyvňuje súčasné vyučovanie. Do budúcnosti je možné predpokladať, že sa budú stále viac rozširovať elektronické publikácie, hlavne učebnice a encyklopédie, pre zvýšenie názornosti vyučovacieho procesu bude využívaná trojrozmerná grafika a virtuálna realita, využívanie multimediálnych počítačov zapojených do informačných sietí umožní skvalitnenie komunikácie v dištančných formách štúdia a v systéme celoživotného vzdelávania.

Špecifické problémy didaktických prostriedkov využívaných v odbornom výcviku

Pri príprave žiakov na budúce povolania sa často vyskytujú didaktické situácie úzko súvisiace s výrobou. Tomu zodpovedá aj charakter mnohých didaktických prostriedkov. Podľa toho, na ktorú sféru činnosti žiaka didaktický prostriedok pôsobí, môžeme ich rozdeliť do troch hlavných skupín:

1. prostriedky pôsobiace na praktickú činnosť na základe pohybovej zložky a materializovanej činnosti - stroje, zariadenia, nástroje, materiály, trenažéry, výučbové systémy;
2. prostriedky pôsobiace prevažne na intelektuálnu činnosť prostredníctvom slova - učebnice, inštrukcie, písomné inštrukcie, programové úlohy, zvukový záznam;
3. prostriedky pôsobiace na senzoricko-intelektuálne činnosti na základe pozorovania - schémy, obrázky, modely, filmy, výučbové programy.

Pri príprave kvalifikovaných pracovníkov pre rôzne profesie sa uvedené prostriedky podieľajú na výučbe rôzne. Môžeme však povedať, že čím je práca zložitejšia, tým väčší je podiel informačných prostriedkov, ktoré zabezpečujú pochopenie výrobnéj činnosti vcelku a jednotlivých pracovných úkonov a operácií zvlášť.

V odbornom výcviku sú didaktické prostriedky často skutočnými pracovnými nástrojmi, strojmi a zariadeniami, alebo ich modelmi a zaisťujú utváranie zručností a návykov tvoriacich podstatu pracovnej činnosti kvalifikovaného pracovníka v danom odbore. Sú nositeľmi určitých často dávkovaných informácií a teda ich samostatným zdrojom. Používajú sa v súlade s cieľmi výučby; riešia isté didaktické úlohy, podstatne menia štruktúru a výsledky vyučovania, ovplyvňujú spôsob interpretácie obsahu, vyučovacích metód a organizačných foriem vyučovania; často sú usporiadané do výrobnovo-vyučovacích celkov, čo umožňuje ich komplexné využívanie, čím sa ich pôsobenie na žiakov značne zosilňuje; pedagogické kolektívy alebo jednotliví majstri a učitelia ich môžu účelne modifikovať a zdokonaľovať, či dokonca sami vytvárať.

Učebné pomôcky používané v odbornom výcviku musia vyhovovať nasledovným pedagogickým požiadavkám:

Didaktické prostriedky majú napomáhať dosiahnutiu základných cieľov a úloh výchovy a vzdelávania; majú mať výrobnú hodnotu a spoločenský význam; majú byť moderné, napodobňovať moderné pracovné nástroje a prostriedky. Výrobnovo-vzdelávacie zariadenia majú byť vybavené modernými strojmi alebo ich modelmi či trenažermi. Didaktické prostriedky majú prispievať k pracovnej, mravnej, estetickej i telesnej výchove žiakov; majú zodpovedať základným didaktickým požiadavkám a využívať výsledky pedagogiky a iných vied. Majú zabezpečovať utváranie zručností a návykov, zodpovedajúcich čo najlepšie požiadavkám vedecko-technického pokroku; prispievať k modernizácii odborného výcviku;

má v nich byť zahrnuté členenie osvojovaných si úkonov a operácií na prvky, čo zefektívňuje plánovanie činnosti a spätnú väzbu; majú zabezpečovať aplikáciu teoretických vedomostí, ich spojenie s vedomosťami praktickými a utváranie zručností a návykov na základe ich osvojenia; majú odhaľovať podstatu výrobných procesov a pracovnej činnosti; majú prispievať k zovšeobecnenému formalizovanému uvedomeniu vykonávaných úkonov a operácií, zodpovedajúcemu vyššiemu stupňu myšlienkovvej činnosti; majú obsahovo zodpovedať štruktúre a metodike odborného výcviku v danej etape; majú riešiť konkrétne úlohy odborného výcviku v každej etape, zaisťovať sústavné a dôsledné osvojovanie si pracovných zručností a návykov; majú umožňovať zadávanie učebnej práce vo forme úloh, otázok a algoritmov; majú zodpovedať požiadavkám vedeckej organizácie práce a prispievať k jej zavádzaniu do vyučovacieho procesu; ich používanie má byť bezpečné a jednoduché; majú byť úsporné; majú viesť žiakov k vysokej kultúrnosti práce.

Využitie reálnych predmetov vo funkcii názorných učebných pomôcok v odbornom výcviku sa neodráža len vo výsledkoch vyučovacieho procesu v tomto predmete, ale prispieva aj ku konkretizácii teoretických poznatkov žiakov vo všeobecných i odborných predmetoch. Často býva konkrétny predmet (stroj, zariadenie, nástroj, meradlo, materiál, tovar, atď.) dostatočne názorný na to, aby žiaci s jeho pomocou pochopili podstatu konštrukcie, funkcie a použitia. Inokedy najmä pri zložitých zariadeniach je zjednodušujúca schéma, model, simulácia alebo trenažér nevyhnutný pre hlbšie poznanie stavby i fungovania zariadenia.

Pri osvojovaní si pracovných úkonov a operácií je v mnohých prípadoch výhodné, spolu s ukážkou majstra odbornej výchovy, využívať aj inštruktážny film, multimediálny záznam, ktoré umožňujú uskutočniť ukážku spomalene, vymedziť dôležité fázy a poukázať aj na statické prvky pracovného úkonu.

Dôležitou názornou učebnou pomôckou v odbornom výcviku je upravená výrobná dokumentácia. Doplnením odborného obsahu výrobnej dokumentácie a didakticky odôvodnené informácie smerujúce k osvojovaniu si daného odborného obsahu vytvárajú tzv. učebnú technologicko-inštrukčnú dokumentáciu. Takáto inštrukcia umožňuje individualizáciu vyučovacieho procesu a pri vhodnej štruktúre skvalitňuje aj spätnú väzbu. Na tomto mieste je dôležité zdôrazniť, že základnou učebno-technologickou inštrukciou pre žiaka je učebnica. Ďalej sú to normy, rôzne tabuľky atď.

V poslednom čase stále významnejšie miesto medzi didaktickými prostriedkami používanými v odbornom výcviku, zvlášť v spojitosti s využívaním simulačnej vyučovacej metódy, patrí trenažérom a simulačným programom. Využívajú sa rôzne druhy trenažérov, od

najjednoduchších, simulujúcich elementárne fyzikálne podmienky, až po zložité trenažéry, často riadené počítačom. Použitie trenažérov vo vyučovacom procese je podložené teóriou modelovania.

Trenažér môžeme definovať ako didaktický technický prostriedok, ktorý je vecným (materiálnym) modelom skutočných pracovných nástrojov a prostriedkov a situácií pri ich používaní, ktorý vyčleňuje pri vytváraní zručností, návykov a zložitých pracovných činností najdôležitejšie riešenia učebných úloh a špeciálnym, didakticky podloženým systémom cvičení zabezpečuje vytváranie odborných zručností, návykov a zložitých pracovných činností potrebných na riadenie skutočných pracovných nástrojov, prostriedkov a dejov v reálnych podmienkach.

Všeobecne známym príkladom trenažéra je automobilový trenažér používaný pri výcviku vodičov. Často sa používajú trenažéry simulujúce rôzne poruchy zložitých zariadení umožňujúce nácvik ich diagnostiky a odstránenia (napr. zapalovanie spaľovacieho motora, poruchy televízneho prijímača, až po operátora jadrovej elektrárne, či príprava kozmonauta).

Simulačné programy umožňujú modelovať niektoré vlastnosti, priebeh dejov, procesov, činností strojov a meniť ich parametre. Žiaci majú možnosť interaktívne ovplyvňovať niektoré parametre modelu a tak experimentovať, rozhodovať sa a poučiť sa so svojich chýb. Počítačová simulácia je názorná, nenahrádza však priame pozorovanie, ale v niektorých prípadoch je to jediná možnosť, ako určitý dej priblížiť žiakom.

21. VÝCHOVA K OCHRANE ZDRAVIA A BEZPEČNOSTI PRI PRÁCI A OCHRANA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA VO VYUČOVACOM PROCESE V ODBORNOM

Výchova k ochrane zdravia a bezpečnosti pri práci je neodmysliteľnou súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu v odbornom výcviku. Osvojenie si bezpečných a zdravotne nezávadných pracovných postupov je rovnako dôležité, ako ich technická a technologická správnosť. Majster odbornej výchovy musí s výchovou k ochrane zdravia a bezpečnosti pri práci začať už pri nácviku základných zručností. Aj keď problematika ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci vystupuje v učebných osnovách ako samostatný tematický celok, nemôžeme ju chápať izolovane od konkrétneho obsahu, ani od ostatného výchovného pôsobenia. Takto chápaná výchova k ochrane zdravia a bezpečnosti pri práci by bola formálna a neefektívna.

Za bezpečnosť žiakov vo vyučovacom procese nesie priamu bezprostrednú zodpovednosť majster odbornej výchovy. Túto otázku rieši každý majster už v štádiu prípravy na vyučovanie. Najvýznamnejšie prostriedky vytvárania podmienok pre bezpečnú prácu sú:

- technické opatrenia,
- organizačné opatrenia,
- výchovné opatrenie.

Technické a organizačné opatrenia vytvárajú objektívne podmienky pre uplatňovanie zásad ochrany zdravia a bezpečnosti pri učebnej práci žiakov. K zaisteniu bezpečnej a zdravotne nezávadnej práce však nestačia, ak nie sú žiaci dôkladne oboznamovaní s pravidlami bezpečnej práce s bezpečnými pracovnými postupmi a hlavne, ak sa s potrebou bezpečne pracovať vnútorne nestotožnili. Vzťah žiaka k dodržiavaniu zásad ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci sa vytvára v procese výchovy a bezprostredne ho ovplyvňuje hlavne majster odbornej výchovy, ale aj ostatní výchovní pracovníci, žiaci a celý kolektív pracovníkov na danom pracovisku. Preto sa budeme zaoberať hlavne otázkou výchovy k ochrane zdravia a bezpečnosti pri práci. Táto je v konkrétnom učebnom odbore i SOŠ podmienená:

- legislatívnymi normami a predpismi ochrany a bezpečnosti zdravia pri práci;
- charakterom technologických procesov;
- druhom výrobných prostriedkov, strojov a zariadení;
- stavom pracovného prostredia;

- úrovňou výchovného pôsobenia majstra odbornej výchovy, učiteľov, ale aj ostatných pracovníkov.

Ťažisko výchovy žiakov k ochrane zdravia a bezpečnosti pri práci spočíva v prípravnom období. Na toto obdobie sú kladené najdôležitejšie požiadavky z hľadiska formovania elementárnych návykov bezpečnej práce. Z výchovných činiteľov tu zohráva rozhodujúcu úlohu majster odbornej výchovy. Už od začiatku systematicky oboznamuje žiakov s bezpečnostnými predpismi, zásadami hygieny telesnej i duševnej práce a so správnymi pracovnými postupmi všeobecne, ale najmä so zreteľom na zvláštnosti daného učebného odboru a špecifické podmienky príslušného pracoviska.

Aj keď je dôležité, aby sa odborný výcvik uskutočňoval v podmienkach, ktoré zaručujú bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci a na minimum znižujú možnosť úrazov a poškodenia zdravia vplyvom prostredia alebo pracovnej činnosti, predsa len z hľadiska funkcie odborného výcviku v systéme prípravy odborníkov je rozhodujúca úloha vytvárania vedomostí, ale aj postojov a vzťahov vedúcich k uvedomenému dodržiavaniu zásad ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci. Tak ako teoretické poznatky, pracovné zručnosti a návyky, tak aj návyk dodržiavať bezpečné a hygienické pracovné postupy si musia žiaci osvojiť natrvalo a odnášať si ich do praxe.

K dosahovaniu dobrých výsledkov pri výchove žiakov k ochrane zdravia a bezpečnosti pri práci napomáha uplatňovanie nasledovných postupov:

- pracoviská, na ktorých sa uskutočňuje odborný výcvik musia zodpovedať požiadavkám ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci;
- žiaci si musia osvojiť základné ustanovenie právnych noriem o ochrane zdravia a bezpečnosti pri práci. Majster odbornej výchovy systematicky tieto zásady aktualizuje;
- žiaci si musia osvojiť technické a organizačné opatrenia vedúce k ochrane zdravia a bezpečnosti pri práci;
- dôkladne oboznámiť žiakov s bezpečnými pracovnými postupmi, s príslušnými ochrannými prostriedkami a viesť ich k používaniu týchto postupov a ochranných prostriedkov vo vyučovacom procese v odbornom výcviku;
- sám byť príkladom - dodržiavať všetky zásady bezpečnej práce;
- sústavne kontrolovať a vyžadovať správnosť učebnej práce žiakov a používanie bezpečných pracovných postupov;

- poukazovať na konkrétne pracovné úrazy, analyzovať ich príčiny a následky a ukázať spôsob, ako im bolo možné predchádzať;
- spolupracovať s pracovníkmi referátu ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci, prípadne s lekárom.

Jednou z objektívnych podmienok bezpečnej a zdravotne nezávadnej práce je zodpovedajúce prostredie, v ktorom sa pracovná činnosť uskutočňuje. Pracovné prostredie je neoddeliteľnou súčasťou životného prostredia. Výchova k ochrane zdravia a bezpečnosti pri práci je v dialektickej jednote s výchovou k tvorbe životného prostredia.

Bolo by však nesprávne, chápať životné len zúžene, ako pracovné prostredie. Každý výchovný pracovník musí mať potrebné poznatky z problematiky životného prostredia a aj z problematiky výchovy k jeho tvorbe a ochrane. Otázky životného prostredia sú dnes stredobodom záujmu našej spoločnosti. Bolo vypracovaných množstvo teoretických štúdií a prijaté príslušné zákonné opatrenia. Ich interpretácia nie je zámerom tejto kapitoly. Chceme tu poukázať na kontext medzi vyučovacím procesom v odbornom výcviku a výchovou k tvorbe a ochrane životného prostredia, najmä z didaktického aspektu.

Životným prostredím rozumieme súhrn prírodných a umelo vytváraných podmienok nutných pre život ľudí. Jeho ochrana je v záujme nás všetkých. Výchova k ochrane a tvorbe životného prostredia ako neoddeliteľná súčasť výchovno-vzdelávacej práce na SOU je stále aktuálnejšia, prelína sa jednotlivými vyučovacími predmetmi, v nadväznosti na obsah učiva a na požiadavky súčasnej výchovy. Zahrňuje napr. otázky ochrany prírody, čistotu vody, pôdy a ovzdušia, ochranu lesov, starostlivosť o zdravú výživu, starostlivosť o sídliská, obytné, rekreačné a iné objekty, ochranu kultúrnych pamiatok, prírodných krás, starostlivosť o pracovné prostredie a pod. Pri tejto výchove ide tak o súbor základných všeobecných poznatkov, ako aj o špeciálne poznatky v spojení s odbornou prípravou na jednotlivé povolania.

Cieľom výchovy k starostlivosti o životné prostredie sú nielen informácie o aktuálnych otázkach tejto problematiky, ale predovšetkým výchovné pôsobenie. Toto výchovné pôsobenie musí viesť žiakov k ekologickému mysleniu a cíteniu, k ochrane životného prostredia v celej jeho šírke a zložitosti.

Výchova k tvorbe a ochrane životného prostredia je celoživotný proces, ktorý by mal prechádzať všetkými vekovými kategóriami a všetkými miestami, v ktorých človek žije, učí sa a pracuje. Školám, a teda aj stredným odborným učilištiam, prislúcha v tomto výchovno-

vzdelávacom pôsobení (systematickom a plánovitom) zvlášť významná úloha. Jej realizácia je náročná a dlhodobá, lebo obsah výchovy k tvorbe a ochrane životného prostredia je pomerne rozsiahly a v pedagogickej činnosti je potrebné uplatňovať ho komplexne, v celej mnohotvárnosti danej problematiky.

Získavanie základných poznatkov, aplikovaných na spoločenskú prax aj na život jednotlivcov, má formovať postoje a konanie našich žiakov k tvorbe a ochrane životného prostredia. Ide najmä o poznatky, ktoré sa zaoberajú vzťahom medzi človekom a prostredím (hlavne z hľadiska biológie, hygieny, spoločenského rozvoja); o pôsobenie človeka na prostredie a o zmenách, ktoré spôsobuje svojou činnosťou (predovšetkým výrobnou) v prostredí (dôsledky na prírodu a späť na život človeka - napr. exhaláty, znečisťovanie vôd atď.); o ochrane a tvorbe životného prostredia; využívanie vedeckých a technických objavov, právnych a spoločenských noriem (formovanie postojov jednotlivca aj spoločenských skupín). Osvojovanie týchto a ďalších poznatkov zo starostlivosti o životné prostredie chápeme vo vzájomných súvislostiach, ktoré sú predpokladom pre rozumové a citové zaujatie žiakov, aj návodom na ich konanie v súlade s celospoločenským programom tvorby a ochrany životného prostredia.

Formy a metódy výchovy k tvorbe a ochrane životného prostredia na jednotlivých úsekoch stredných odborných učilišť (v praktickom a teoretickom vyučovaní aj vo výchove mimo vyučovania) majú okrem spoločných výchovno-vzdelávacích postupov svoje špecifiká. V odbornom výcviku majster odbornej výchovy v rámci daných tém učebnej osnovy musí konkretizovať svoje výchovno-vzdelávacie pôsobenie v oblasti výchovy k tvorbe a ochrane životného prostredia na problematiku príslušného odboru, vrátane uplatnenia zásad starostlivosti o pracovné prostredie, hygienu a bezpečnosť práce, estetickú výchovu a pod.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

HAPALA, D.: *Učebné pomôcky, systém a zásady ich použitia*. Bratislava, 1965.

KALHOUS, Z. – OBST, O. a i.: *Školní didaktika*. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-5-253-

X

Metodické pokyny MŠ SR č.8/2009-R zo 14.mája 2009 na hodnotenie a klasifikáciu žiakov stredných škôl. Bratislava, 2009.

TUREK, I.: *Zvyšovanie efektívnosti vyučovania*. Bratislava : Metodické centrum v Bratislave, 1997. ISBN 80-88796-49-0

TUREK, I.: *Tvorivé riešenie problémov*. Bratislava : Metodické centrum v Bratislave, 1999. ISBN 80-8052-054-2

VOTRUBA, L.: *Výchova studentů k tvůrčí práci*. Praha, 1984.

Vyhláška MŠ SR č.4372009 Z.z. zo dňa 20. októbra 2009 ktorou sa ustanovujú kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky pre jednotlivé kategórie pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov.
Bratislava, 2009.

ZÁKON 245/2008 Z.z. z 22. mája 2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
Bratislava, 2008.

Časový rozsah výučby podľa ročníkov

Vzdelávacia oblasť	Odborné vzdelávanie
Názov predmetu	Odborný výcvik
Ročník	Časový rozsah výučby
Prvý ročník 15 hod. týždenne	495
1- Úvod	12
2- Kadernícke prístroje, náradie a materiály	12
3 -Umývanie vlasov	24
4- Masáž vlasovej pokožky	6
5-Vodová ondulácia	96
6- Ondulácia železom	24
7- Strihanie vlasov	150
8- Preparácia vlasov	72
9- Precvičovanie zručností	99
Druhý ročník 15 hod. týždenne	495
1-Precvičovanie pracovných úkonov z 1. Ročníka	24
2-Strihanie vlasov	96
3-Preparácia vlasov	66
4-Odfarbovanie vlasov	42
5-Farbenie vlasov	108
6-Vodová ondulácia	120
7-Ondulácia železom	12
8-Vlasová kozmetika	12
9-Vlasové doplnky	15
Tretí ročník 17,5 hod. týždenne	525
1-Súborná práca z 1-2 ročníka	70
2-Náročná účesová tvorba	70
3-Nové pracovné metódy a techniky v odbore	70
4-Farbenie vlasov	62
5-Ošetrovanie a regenerácia vlasov	35
6- Farbenie, úprava obočia a fúzov	7
7-Základy kozmetiky	14
8-Uprava a starostlivosť o parochne a vlasové doplnky	21
9- Prehlbovanie zručností kaderníckych prácach, precvičovanie na súborných samostatných prácach	176
SPOLU	1416
Kód a názov študijného (učebného) odboru	6456201 Kaderník
Vyučovací jazyk	Slovenský

ORGANIZAČNÁ ŠTRUKTÚRA VYUČOVACIEHO DŇA		
ORGANIZAČNÁ ČASŤ	7.45 - 8.00	Nástup skupiny Kontrola zdravotného stavu Kontrola pracovných odevov Zápis do denníka
	8.00 - 8.15	Kontrola domácej úlohy Príprava pomôcok Opakovanie témy z predchádzajúceho učebného dňa
INŠTRUKTÁŽNA ČASŤ	8.15 - 9.35	Zápis novej témy na tabuľu Úvodná inštrukcia Oboznámenie s cieľom učebného dňa Motivácia Poučenie o bezpečnosti pri práci Pridelenie žiakov k jednotlivým strojom
NÁCVIKOVÁ ČASŤ	9.35 - 10.30	Praktická ukážka Samostatná práca žiakov pod vedením majstra OV
	10.30 - 11.00	Prestávka
	11.00 - 12.35	Pokračovanie samostatnej práce Kontrola a usmerňovanie žiakov Podľa potreby zložitejšie operácie predviesť ešte raz Zhodnotenie vyučovacieho dňa - splnenie výchovného a vyučovacieho cieľa, plnenie pracovných úloh - kvalita, OBP, stupeň osvojenia zručností, pracovná disciplína
ZÁVEREČNÁ ČASŤ	12.35 - 13.35	Záver vyučovacieho dňa Opakovanie preberaného učiva Zadanie domácej úlohy Oboznámenie s témou na ďalší vyučovací deň Upratovanie pracoviska a osobná hygiena
	SPOLU:	6. hodín

1. ročník (12 hodiny týždenne, spolu 396 hodín)

1 Úvod

..... 12

- 1.1 Základné ustanovenia právnych noriem o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci
 - 1.1.1 Ústava SR, Zákonník práce, Zákon o starostlivosti a zdravie ľudí
 - 1.1.2 Vyhláška SÚBP č. 59/ 1982 Z. z., ktorou sa určujú základné požiadavky na zabezpečenie bezpečnosti práce a technických zariadení. ČSN, rezortné predpisy
- 1.1 Riadenie a zabezpečovanie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v organizácii
 - 1.1.1 Zodpovednosť organizácie za BOZP
 - 1.1.2 Zodpovednosť pracovníkov za BOZP
 - 1.1.3 Zodpovednosť žiakov za BOZP
 - 1.1.4 Zákon č. 95/ 2000 Z. z. o štátnom odbornom dozore nad BP
- 1.2 Oboznámenie s organizačným usporiadaním SOU
- 1.3 Oboznámenie s obsahom a náväznosťou OV na ostatné predmety
- 1.4 Pravidlá správania pri požiari. Protipožiarna ochrana
- 1.5 Osobná hygiena, riziko mimopracovných úrazov

2 Kadernícke prístroje, náradie a materiály

..... 12

- 2.1 Používanie, údržba, uskladnenie a evidencia
- 2.2 Bezpečnostné a hygienické predpisy
- 2.3 Bielizeň a jej používanie. Základné pracovné úkony

3 Umývanie vlasov

..... 24

- 3.1 Príprava pomôcok a pracoviska na umývanie vlasov
 - 3.1.1 Príprava šampónu
 - 3.1.2 Príprava regeneračného prípravku
- 3.2 Technologický postup pri umývaní vlasov
 - 3.2.1 Príprava vlasov pred umytím
 - 3.2.2 Použitie šampónu podľa kvality vlasov

- 3.2.3 Rozčesávanie vlasov po umytí
- 3.3 Dodržiavanie bezpečnostných a hygienických predpisov

4 Masáž hlavy

..... 6

- 4.1 Druhy ručnej masáže, prípravky na masáž
- 4.2 Pracovný postup pri ručnej masáži

5 Vodová ondulácia

..... 96

- 5.1 Základné natáčanie vlasov
 - 5.1.1 Rozdelenie vlasov cestičkou
 - 5.1.2 Voľba vhodnej veľkosti natáčok
 - 5.1.3 Natáčanie vlasov
 - 5.1.4 Upevňovanie vlasov na natáčke
- 5.2 Úprava účesu po vybratí natáčok
 - 5.2.1 Prekefovanie vlasov a úprava hrebeňom do tvaru účesu, tupírovanie, lakovanie
- 5.3 Krúžkovanie vlasov
 - 5.3.1 Oddeľovanie vlasov cestičkou
 - 5.3.2 Kladenie krúžkov do smeru účesu
 - 5.3.3 Upevňovanie krúžkov
 - 5.3.4 Úprava účesu z krúžkov
- 5.4 Vytláčaná vlna
 - 5.4.1 Určovanie smeru vlasov a hrebeňa
 - 5.4.2 Správne tvorenie vĺn
 - 5.4.3 Nácvik vytláčania vĺn na vlasovom dieliku
 - 5.4.4 Nácvik vytláčania vĺn na živých modeloch
- 5.5 Dodržiavanie bezpečnostných a hygienických predpisov

6 Ondulácia železom

..... 24

- 6.1 Bezpečnostné a hygienické predpisy

- 6.2 Ovládanie hrebeňa a ondulačného železa
 - 6.2.1 Používanie ondulačného železa
 - 6.2.2 Druhy natáčania ondulačným železom
 - 6.2.3 Vytváranie vln ondulačným železom
- 6.3 Nácvik práce s ondulačným železom

7 Strihanie vlasov

..... 150

- 7.1 Bezpečnostné a hygienické predpisy
- 7.2 Práca s britvou
 - 7.2.1 Precvičovanie klbov
 - 7.2.2 Držanie britvy, otváranie a zatváranie britvy
 - 7.2.3 Napínanie pokožky
- 7.3 Základné strihanie
 - 7.3.1 Ovládanie hrebeňa, nožničiek, elektrického strojčeka
 - 7.3.2 Jednoduchý pánsky strih
- 7.4 Plastický pánsky strih
 - 7.4.1 Ovládanie zrezávača , britvy, nožníc
- 7.5 Zástrih vlasov
 - 7.5.1 Druhy zástrihov
 - 7.5.2 Vypracovanie zahŕňovania
 - 7.5.3 Použitie dezinfekčných prípravkov
- 7.6 Strihanie dámskych vlasov. Technika strihu
 - 7.6.1 Klzavý spôsob strihania
 - 7.6.2 Plastický strih
 - 7.6.3 Tupý strih
 - 7.6.4 Formovanie fazónky, zástrih
 - 7.6.5 Strihanie a preried'ovanie vlasov
 - 7.6.6 Dodržiavanie bezpečnostných a hygienických predpisov

8 Preparácia vlasov

..... 72

- 8.1 Pomôcky pri preparácii

- 8.2 Diagnóza vlasov pred preparáciou
- 8.3 Natáčanie vlasov pri preparácii
 - 8.3.1 Správna voľba natáčok
 - 8.3.2 Rozdelenie vlasov
 - 8.3.3 Spôsoby natáčania vlasov na natáčky
- 8.4 Dodržiavanie bezpečnostných a hygienických predpisov

2. ročník (15 hodiny týždenne, spolu 495 hodín)

1 Precvičovanie pracovných úkonov z 1. ročníka

..... 24

2 Strihanie vlasov

..... 96

2.1 Technika strihania vlasov

- 2.1.1 Druhy strihov - strihanie dohola, na ježka, plastický strih, špeciálne strihy
- 2.1.2 Používanie rôznych techník strihania pánskych a dámskych vlasov podľa súčasnej módy

2.2 Strihanie vlasov a účesy detí

3.3 Dodržiavanie bezpečnostných a hygienických predpisov

3 Preparácia vlasov

..... 66

3.1 Príprava zákazníčky, náradia a pomôcok

- 3.1.1 Diagnóza vlasov pred preparáciou
- 3.1.2 Voľba preparačného roztoku
- 3.1.3 Správna voľba natáčok

3.2 Preparácia vlasov

- 3.2.1 Dĺžka pôsobenia preparačného roztoku
- 3.2.2 Ustáľovanie
- 3.2.3 Ošetrovanie vlasov po preparácii

3.3 Dodržiavanie bezpečnostných a hygienických predpisov

4 Odfarbovanie vlasov

.....	42
4.1	Prípravky na odfarbovanie vlasov
4.1.1	Dávkovanie prípravkou
4.1.2	Určovanie koncentrácie peroxidu vodíka
4.2	Odfarbovanie celých vlasov
4.3	Odfarbovanie dorastajúcich vlasov
4.4	Melírovanie vlasov
4.4.1	Techniky melírovania
4.5	Používanie nových prípravkov
4.6	Používanie nových prípravkov, kritéria pri výbere vhodného výrobku
4.7	Dodržiavanie bezpečnostných a hygienických predpisov

5 Farbenie vlasov

.....	108
5.1	Dlhodobé - chemické zafarbenie vlasov
5.1.1	Skúška citlivosti pokožky
5.1.2	Voľba farby
5.1.3	Príprava zákazníčky pred farbením
5.1.4	Príprava pomôcok a náradia na farbenie
5.1.5	Príprava farbiaceho roztoku
5.1.6	Nanášanie farbiaceho roztoku
5.1.7	Čas pôsobenia farbiaceho roztoku
5.2	Farbenie celých vlasov
5.3	Farbenie dorastajúcich vlasov
5.4	Farbenie poškodených vlasov
5.5	Farbenie odfarbených vlasov
5.6	Farbenie šedivých vlasov, morenie, predpigmentácia
5.7	Farbenie vlasov čiastočnými prelivmi
5.8	Sťahovanie oxidačných farbív z vlasov
5.9	Nanášanie farebných pastelov a šampónov
5.10	Umývanie a ošetrovanie vlasov po farbení
5.11	Dodržiavanie bezpečnostných a hygienických predpisov

6 Vodová ondulácia

..... 120

- 6.1 Súčasné pracovné techniky natáčania vlasov
- 6.2 Natáčanie vlasov individuálnymi spôsobmi
 - 6.2.1 Natáčanie na papiloty
 - 6.2.2 Objemové natáčanie
- 6.3 Pracovný postup pri sušení vlasov do smeru účesu – fúkanie
 - 6.3.1 Fúkanie prstami
 - 6.3.2 Sušenie vlasov do vln hrebeňom
 - 6.3.3 Fúkanie krátkych vlasov plochou kefou
 - 6.3.4 Fúkanie okrúhlymi kefami
- 6.4 Módne účesy podľa predlohy
 - 6.4.1 Denné účesy
 - 6.4.2 Spoločenské účesy
 - 6.4.3 Súťažné účesy
 - 6.4.4 Vlastné návrhy

7 Ondulácia železom

..... 12

- 7.1 Práca s rôznymi elektrickými tvarovačmi vlasov
 - 7.1.1 Technika práce pri použití elektrických tvarovačov vlasov
 - 7.1.2 Úprava vlasov do účesu
- 7.2 Dodržiavanie bezpečnostných a hygienických predpisov

8 Vlasová kozmetika

..... 12

- 8.1 Masáž hlavy ručne a elektrickými prístrojmi
- 8.2 Voľba kozmetických a regeneračných prípravkov na pestovanie vlasov

9 Vlasové doplnky

..... 15

- 9.1 Zhotovenie vlasových doplnkov

3. ročník (17,5 hodiny týždenne, spolu 525 hodín)

- 1 Súborná práca z 1. a 2. ročníka**
..... 70
- 2 Náročná účesová tvorba**
..... 70
- 1.1 Súčasná móda v tvorbe účesov
2.2 Rozličné druhy účesových doplnkov a ozdôb
3.3 Pracovný postup pri vypracovaní náročného spoločenského účesu
4.4 Využitie návrhov z odborného kreslenia
- 3 Nové pracovné metódy a techniky v odbore**
..... 70
- 1.1 Súčasná kadernícka móda
2.2 Nové techniky v odbore
3.3 Účesy podľa typu a veku
4.4 Detské účesy a účesy pre mládež
5.5 Nové technologické postupy
6.6 Dodržiavanie bezpečnostných a hygienických predpisov
- 4 Farbenie vlasov**
..... 70
- 4.1 Nové prípravky na farbenie vlasov
4.1.1 Technologický postup podľa návodu výrobcu
4.1.2 Módne odtiene farieb
4.2 Najnovšie postupy práce pri farbení
4.3 Dodržiavanie bezpečnostných a hygienických predpisov
- 5 Ošetrovanie a regenerácia vlasov**
..... 35
- 5.1 Určovanie, pracovného postupu pri ošetrovaní vlasov a pokožky hlavy
5.2 Ošetrovanie poškodených vlasov

- 5.3 Ošetrovanie pri vypadávaní vlasov
- 5.4 Ošetrovanie pri tvorbe lupín
- 5.5 Opaľovanie vlasov
- 5.6 Preventívna starostlivosť o vlasy
- 5.7 Poradenská služba zákazníkom
- 5.8 Dodržiavanie bezpečnostných a hygienických predpisov

6 Farbenie a úprava obočia a fúzov

- 7
- 6.1 Farbenie obočia
- 6.2 Úprava obočia
- 6.3 Farbenie a úprava obočia, mihalníc, fúzov a brady
- 6.4 Dodržiavanie bezpečnostných a hygienických predpisov

7 Základy kozmetiky

- 14
- 7.1 Úprava tváre na deň a večer
- 7.2 Základné prípravky na úpravu tváre
- 7.3 Celková úprava pracovníkov v odbore

8 Úprava a starostlivosť o parochne a vlasové doplnky

- 21
- 8.1 Umývanie, ošetrovanie a úprava parochne a vlasových doplnkov

9 Prehľad zručností kaderníckych prác, precvičovanie na súborných samostatných prácach 176

- 9.1 Kompletné pracovné postupy v pánskom kaderníctve
- 9.2 Kompletné pracovné postupy v dámskom kaderníctve

variant A

DIDAKTICKÝ TEST

Téma učiva: ***Vlasová ondulácia a strihanie vlasov***

(Druh didaktického testu: kognitívny, priebežný, neštandardizovaný, CR.)

- 1) *Vymenujte spôsoby strihania dámskych vlasov :*
- 2) *Preparácia vlasov :*
 - definujte diagnózu vlasov
 - voľba natáčania vlasov
 - definujte rozdiel medzi preparačným a ustaľovacím roztokom
- 3) *Vodová ondulácia je*
- 4) *Preparácia vlasov jezvlnenie vlasov.*
- 5) *Na farbenie vlasov sa používa 12 % H₂O₂.*

Správne Nesprávne
- 6) *Ktoré z nižšie uvedených techník slúžia na odfarbovanie vlasov :*
 - a) melír
 - b) farbenie vlasov
 - c) odfarbovanie vlasov
 - d) morenie vlasov
 - e) harmanček
- 7) *Správne prirad'te techniky strihania vlasov k pomôckam na strihanie vlasov:*

a) piketáž	1.sleitovacie nožnice
b) mikádo	2.nožnice na strihanie vlasov
c) na ježka	3.strojček na strihanie vlasov
d) efilovanie	4.nožnice efilovacie
	5.britva

8) *Usporiadajte veľkosť natáčky od najväčšej po najmenšiu :*

a) natáčky na trvalú	1.....
b) natáčky na vodovú onduláciu	2.....
c) natáčky suchozipsové(objemové)	3.....
d) papiloty	4.....

variant B

DIDAKTICKÝ TEST

Téma učiva: ***Vlasová ondulácia a strihanie vlasov***

(Druh didaktického testu: kognitívny, priebežný, neštandardizovaný, CR.)

- 1) *Vymenujte spôsoby strihania pánskych vlasov:*
- 2) *Strihanie vlasov:*
 - ako delíme strihanie vlasov
 - aké techniky strihania poznáme
 - definujte rozdiel medzi strihaním a preried'ovaním
- 3) *Chemická preparácia vlasov je*
- 4) *Vodová ondulácia je zvl'nenie vlasov.*
- 5) *Farbením dosiahneme zosvetlenie vlasov.*

ÁnoNie
- 6) *Ktoré spôsoby úpravy vlasov patria k vodovej ondulácii:*
 - a) krúžkovanie vlasov
 - b) fúkanie vlasov
 - c) efilovanie vlasov
 - d) ondulácia železom
 - e) objemové natáčanie vlasov
- 7) *Prirad'te pomôcky k danému spôsobu úprave vlasov:*

a) natáčky na vlasy	1. odfarbovanie vlasov
b) hračličky na vlasy	2. vodová ondulácia
c) sleitovacie nožnice	3. preparácia vlasov
d) nožnice na vlasy	4. piketáž

e) hrebeň so zahroteným koncom

5. preried'ovanie vlasov

6. strihanie vlasov

8) *Zorad'te podľa náročnosti spôsoby strihania vlasov- (od ťažšej k ľahšej náročnosti):*

a) do hola	1.....
b) plastický strih	2.....
c) mikádo	3.....
d) tupý strih	4.....

hodnotenie :

1. otázka – 3body (za každú správnu odpoveď 1bod)
2. otázka – 5bodov (za každý jeden strih 1bod)
3. otázka – 1bod (odpoveď má 1slovo, ak neodpovie správne 1bod sa odpočíta)
4. otázka – 1bod (za jednu odpoveď 1bod)
5. otázka – 1bod (tak ako v otázke č.4)
6. otázka – 1bod (ak neuhádne 1bod dolu)
7. otázka – 4body (za každú správnu 1bod pripočítať a nesprávna odpočítať)
8. otázka – 4body (ak uhádne všetky dostane 4body, ale ak sa pomýli aspoň v jednej odpočítajú sa 4 body)

Body sa odpočítavajú kvôli tomu, ak sa pomýli v teste a nevie správne určiť, neskôršie by mohlo dôjsť k nedorozumeniu so zákazníkom a ešte v horšom prípade k poškodeniu vlasov alebo pokožky hlavy.

DOTAZNÍK

Tento dotazník a v ňom 3 položky nám slúžia na bližšie oboznámenie sa majstra OV so žiakmi 1.roč., ktorí ešte len nastúpili do školy.

OTVORENÁ POLOŽKA

- 1) Čím Vás zaujala a oslovila profesia kaderník?

.....

- 2) Ako ste si predstavovali a čo ste očakávate od odborného výcviku?

.....

- 3) Ak by ste mohli zmeniť štruktúru OV, aká by bola?

.....

- 4) Ako si predstavuje svoje uplatnenie po skončení školy?

.....

- 5) Skúšali ste už doma nejaké kadernícke úkony na svojich známych?

.....

POLOOTVORENÁ POLOŽKA

- 1) Čo bolo hlavným dôvodom, že ste sa rozhodli pre odbor kaderník?

- a) stále som chcela byť kaderníčka
- b) lebo som nemala kam ísť
- c) vybrali mi to rodičia

d) iné.....

2) Čo by ste chceli robiť po skončení školy?

- a) ísť študovať ďalej- maturita
- b) otvoriť si vlastný salón
- c) odchod do zahraničia
- d) ešte neviem
- e) iné.....

3) Akú skúsenosť máte s kaderníčkami?

- a) som spokojná
- b) mohlo by to byť lepšie
- c) neviem, strihala ma mama
- d) iná.....

ZATVORENÁ POLOŽKA

1) Koľko času venujete domácej príprave na OV?

- a) menej ako 5min.
- b) 5-10 min.
- c) viac ako 10 min.

2) Ktojej téme by ste sa na OV chceli venovať?

- a) strihanie vlasov
- b) fúkanie vlasov
- c) farbenie vlasov
- d) spoločenské účesy

3) Akú domácu úpravu vlasov najviac obľubujete?

- a) žehlenie vlasov
- b) fúkanie vlasov
- c) natáčanie vlasov
- d) voľné sušenie vlasov